

ник виявляв приховане в ньому. І Майдан, цей найбільш культурний феномен, він зараз продовжує своє існування. Хочеться спитати, невже нема художника, художника-політтехнолога, як хочете додавайте собі через рисочку, який би це відчув і який би з цим працював? Бо це набагато складніше, але й набагато цікавіше. Тут можна знайти одну з відповідей на те питання, про що ви говорили перед тим: є продукт — це мистецтво, а далі воно виходить у медійний світ і працює за іншими законами, але ж тут ми маємо систему резонаторів. Можна працювати з системою культурних резонаторів, які посилюють конструктивні креативні сегменти. І художник може використовувати ці сегменти по-різному. Тут просто супер як цікаво може бути. І це буде те актуальне мистецтво, яке йтиме постійно по лезу креації, як я це бачу. Я просто навела приклад Майдана, тому що він достатньо виразний. Чи не бачите ви тут прихованих ресурсів?

Ігор Дюрич: Це молодих художників треба питати...

Неллі Корнієнко: Коли художник відчуває всю повноту масиву текстів культури, лише тоді можемо говорити про митця, який здатен працювати в актуальному мистецтві, бо він конструктор і стратег одночасно. Мене дивує, що сучасні українські художники часто не відчувають ці красиві речі — сильні, потужні за смислами, за цінностями, за картинами світу і потенцією. Чому таких художників так мало?

Ігор Дюрич: Це, мабуть, відбувається індивідуально. Я не відмовляюся розглядати Майдан найкращим з того, що було в українській історії взагалі за все іс-

нування українського народу. Може, його й слід експлуатувати в руслі державної ідеології, як колись Переяславську Раду малювали багато разів і по всіх музеях ставили. Я думаю, що те саме належить робити і з Майданом, але вже в руслі державної ідеології, коли мистецтво її обслуговує. Щодо свого ставлення, можу сказати вам, наприклад, у 1994 році ми робили проект «Мавзолей для президента», де проголошувалося, що ми, певна річ символічно, вбиваємо Батька нації, бо українці мають бути незалежними від Батька, мусять перестати в нього вірити і його слухати. Треба покласти край не Едіповому комплексу, а комплексу Тараса Бульби, коли батько вбиває дитину і т. д. Ми таким чином нібито зробили акт ініціації українського народу і звільнення від подібного комплексу, який вважали найбільшим актом звільнення. Що показав нам Майдан? Знову Батько, знову він мусить кожен день вбивати там у себе мас-медіа, щоб народ нарешті позбавився цього, ще потім виберуть Маму собі — Юлію Володимирівну. Це гра в громадянське суспільство, чи просто ми вивчили цей термін і починаємо навмання ним користуватися, я не знаю. Громада обурилася, Захід наш, йдуть донецькі — інокультурні, вороги, все в нас заберуть, будуть розмовляти російською... Чи це було громадянське суспільство? Я не впевнений. Це ми побачимо згодом, коли з'явиться структура громадянського суспільства. У нас тоді буде громадянське суспільство, як тільки люди почнуть сприймати суспільний простір, який проходить на межі їхньої хати, саме як суспільний і відчувати власну належність до нього. Оце буде громадянське суспільство набагато більше, ніж прояви на Майданах...

Ярослав Присяжнюк: Мені здається, що ідеологія, і те, що ми розуміємо під словом «Майдан» — це різні речі.

Неллі Корнієнко: Майдан спровокував якісний стрибок в мистецтві взагалі, ми це бачимо і на театрі, і в літературі, і в живописі...

Павло Маков: До політики у мене є своє ставлення. Мені здавалося: політика десь там далеко, політики десь там щось роблять, але мене це не стосується. Кіт у моїй хаті цікавить мене серйозніше, ніж скажімо, сьогодні політик, тому що політик ні для мене, ні для kota нічого не зробить. Я перебільшую, це метафора, звісно.

Тиберій Сільваші: Я вам розкажу цікаву історію, пов'язану з Майданом. Я був на дачі, це був кінець листопада — і потрібно було терміново сніг замітати. Пішов на базар, іде дід, у нього ззаду на велосипеді кілька віників. Я його питаю: «Скільки віник коштує?» Він на мене подивився: «А ти за кого?» Я йому сказав. А він каже: «Якщо б за тих, я б тобі не віддав цей віник». Через півроку, коли розпустили уряд, віник розпався. Символічна річ.

Репліка із зали: Політика є найактуальнішою формою мистецтва. Коли ж художник обслуговує політику, яка ніби поза ним, тоді це просто надання сервісу художніми засобами.

Тиберій Сільваші: Це як дві сторони монети — ти ніколи не будеш вільним, а завжди будеш у дискусії, чим би не займався.

Ігор Дюріч: Вопрос в миропониманні. Есть некая коммуникационная структура и несколько путей

взаимодействия с разными языками. Языков тоже несколько — язык денег, язык истины, язык любви и т. д. На сегодняшний день мы понимаем, что «верхний» язык — денежный, в нашей стране, в наше время. В «Украинской правде» была статья о том, как человек защищает докторскую диссертацию и не может ответить ни на один вопрос. И председатель комиссии говорит: «Раньше мы защищали тех, кто не писал своих работ, а сейчас мы защищаем тех, кто их даже не читал». Это случилось у нас, человек стал членом Академии, но того ли уровня это ученый, да? Что касается наших политиков, то они хорошие бизнесмены. Гражданских мужей нет ни одного: это выясняется, когда ты как политтехнолог предлагаешь абсолютно осмысленный гуманитарный проект, а тебя не понимают. Мы предлагали, допустим, одной партии ставить палатки перед входом в метро, на Майдане, записывать людей кандидатами в партию, давать им задания по месту жительства, потом делать их членами и т. д. Проект не был одобрен, потому что нужна была управляемая партия.

Циничность появляется не потому, что ты этим занимаешься, а потому, что понимаешь, с людьми какого сорта ты имеешь дело. Они не сплошь плохие — часто это очень талантливые люди, которые действительно умеют зарабатывать деньги, наверное, собравшиеся здесь не очень хорошо умеют этим заниматься. Сегодня талант к деньгам — действительно востребованный талант. Это люди талантливые, умные, с ними интересно общаться, но ты понимаешь, что они живут другой жизнью, они целеустремленны, они добиваются своего. В этом смысле нельзя говорить, что мы лучше их. Художникам нужны ресурсы, а ресурсы нужно откачи-

вать из тех, кто зарабатывает деньги, и все. Вопрос в технологии выкачивания денег.

Мы сейчас готовим альбом, в котором перемешаны наши политические и художественные проекты. Рабочее название — «Паранойя». Он как бы прорезан пополам и позволяет сопоставлять совершенно разные вещи.

Репліка із зали: Шокирует жизнь, а не искусство. У него есть определенная территория, за пределами которой, сколько бы оно не пыталось, оно ничего сделать не может.

Ігор Дюріч: Тогда нужно отказываться от терминов «искусство» или «художник» и говорить о креативных практиках.

Неллі Корнієнко: Настають такі часи, коли домінують подібні ідеї, коли саме життя притишується і вдивляється в системи смислів, які продукують художники...

Кінець першої частини. Перерва Друга частина

Валерій Панасюк: Хочу предупредить, что мое сообщение «„Новая архаика" в творчестве Ирины Затуловской» выходит из безграничного поля колебаний мировых струн и входит в локальное пространство одного конкретного художника. Речь пойдет о действии закона культурологического маятника, которое особенно очевидно в изобразительном искусстве XX века, а именно в пору первого русского авангарда. Чем «выше» создатели нового живописного языка

«поднимали» маятник в своих авангардных поисках, тем дальше — в архаику — возвращались они.

Текст доповіді див. у розділі «Наука» на стор. 31

Репліка із зали: Можете розповісти про її старі роботи?

Валерій Панасюк: Старые работы — это совершенно другое. Кстати, сейчас она сделала трилогию «Студент», «Скрипка Ротшильда» и «Крыжовник» по текстам Чехова в Японии. Это то, что называют авторскими книжками. Я, правда, не знаю, что такое авторские книжки, такая непонятная территория. В принципе, понимаю, что это одна из сфер применения творчества художника, но проблемно само название. Все очень условно...

Виступ художника, учасника групи «Р.Е.П.» Микити Кадана «Інтервенція в публічний простір».

Привет. Мы — группа «Революционное Экспериментальное Пространство». Мы занимаемся искусством публичного пространства, делаем акции. Так получилось, что в то время, когда в Украине появилось актуальное искусство, художники не выходили за границы уютной культурной автономии. Может быть, это происходило потому, что эта культурная автономия находилась на стадии формирования — нужно было строить этот домик. Наша группа появилась в конце 2004 года, во время революции на Майдане. И мы с того времени начали работать с изменившимся статусом публичного пространства. Украинская социальная ситуация стала более перформативной вообще, а Майдан стал такой гиперэф-

фективной коммуникационной формой. «Интервенция» — это серия наших акций в публичной среде. Первая из них, перед Секретариатом Президента, была сделана как настоящая акция протеста против коррупции в Министерстве культуры. Наш первый проект, после которого произошла вещь, которая всегда в Украине происходит весело и интересно, — конкурс украинского проекта для участия в Венецианской биеннале. Так вышло, что мы его выиграли. Группа «Р.Э.П.» плюс львовский художник Андрей Бокотей. Это в минкульте придумали такую связку. Потом товарищ из минкульты сказал, что Бокотей нормальный, а группа «Р.Э.П.» — что-то странное. Мол, не надо нам такого. Мы тут о серьезном, а вы нам неизвестно что предлагаете. Очень быстро сделали новое голосование, после которого из конкурса нас вытолкали вообще. В Венецию поехал проект с названием «Діти твої, Україно» и представил нашу страну.

Мы выступаем против этой тупоумной, бредовой коррупции. На акцию под Секретариатом Президента мы принесли транспаранты «Культотстой», «Нет подковой политике!». Нас было очень не много, а рядом стояла огромная толпа товарищей из Луганска, количеством около полутора сотен. Но на них никто не обращал внимания. Мы «приватизировали» пространство коллективности этих товарищей и немного сбили цикл работы Секретариата, так как все офисные сотрудники прилипли к окнам — наблюдали. Никаких результатов на уровне официоза это не имело. Это была заявка о том, что теперь все будет по-другому, художники будут вести себя по-другому.

Другая акция под названием «Фаст-арт» проводилась нами в Коктебеле. На набережной стояла палатка, где висел преискурант на работы. Цены бы-

ли указаны, как на гамбургеры и чисбургеры, срок изготовления — пять минут. Ну, вы представляете: море, солнце, отдыхающие и эта палатка, где минимализм по пять гривен. Главное, что вокруг люди, у которых сознание этого пласта искусства просто отсутствует. И в этом чистом незнании может появиться новое знание. Даже благодаря такой «игрушке», которая имеет познавательную функцию. Ведь есть аннотация, а в меню представлен весь комплекс культурной практики, которая в нашем пространстве была ампутирована. Был у нас день и со скидками, например, тот же минимализм продавали вдвое дешевле.

Была еще акция, которая проводилась в годовщину Великой октябрьской социалистической революции, 7 ноября. В этот день на Крещатик вышла огромная коммунистическая демонстрация, дабы отметить эту дату. И вышли другие ребята, дабы произнести молебен по жертвам коммунистического террора. Также вышло много милиции со щитами, дабы не допустить кровопролития. Вот такая цветная свалка — из флажков разных партий. В то время мы тоже придумали свою символику, черно-белую. И пытались идти перед ходом коммунистической колонны, пока нас их секьюрити не вытолкнули на обочину. Но мы поставили коммунистов и националистов на одну доску. Они ведь туда пришли ради друг друга.

Были удивительные контакты и с народом. К нам подошла бабушка, которая заявила, что мы забыли Христа, Шевченко, Матросова. Она очень долго производила этот чес, а потом начала говорить христианско-политическими стихами, стоя прямо под лозунгом «Каждый человек — художник». На некото-

рое время коммунисты забылись и начали кричать: «За мистецтво», а канал «ОРТ-Планета» в свою очередь, ничего не поняв, решил, что так выглядит новая украинская милиция.

Вот такая акция без названия, которая представляет собой некую работу с пространством публичности. Город, как мы знаем, — семантическая свалка, свалка значений, семантически загрязненное пространство. Среди этой семантической шелухи свое место занимают символика и риторика, в том числе, и остатки от предвыборных кампаний. Мы взяли флаги и поехали митинговать в поле. То есть мы перенесли семантическое пространство города в чистое пространство поля.

Стоит еще раз акцентировать внимание, что мы работаем с меняющимся статусом пространства вокруг нас. Пространство наполнено риторическими формами, но оно не производит в достаточной степени смысл, и мы создаем некоторые рамочки, ситуации, в которых наша реальность этот смысл производит. Она проявляет себя в диалоге, но в диалоге с Другим. Этим Другим мы сделали блок актуальной культуры и также практику классического модернизма. Мы производим что-то вроде образовательных акций. Дело не в количестве людей, которые примут в них участие, а в том, как они их воспримут. В свое время по Киеву ездил такой белый микроавтобус, где случайным прохожим совершенно бесплатно предлагалось пройти вовнутрь с целью расширения сознания. Некоторые смельчаки соглашались. Они заходили в салон, двери захлопывались, свет выключался, и под абсолютно психоделическую тошнотворную музыку на экране ноутбука показывалось слайд-шоу современного искусства,

ства, от Йозефа Бойса до проектов группы «Р.Э.П.». Это акция, в которой было заложено чувство первой встречи. Люди не понимали, что это. Эффект первой встречи был неожиданным.

Также акция во время предвыборной кампании: на улицах города стояло много разноцветных палаток. Также стояла палатка партии «Р.Э.П.», и активисты партии через мегафон вели агитацию. Сначала говорились достаточно трезвые вещи о месте культуры в нашей стране (а у каждой настоящей партии был где-то в конце предвыборной программы пункт о культуре — и если сложить эти пунктики вместе, выйдет огромная тавтологическая поэма). В нашей программе присутствовали такие пунктики, как фейс-контроль в общественном транспорте, дресс-контроль в метро, бабушкам — пушистые тапочки, художникам — гламур и креатив, народным художникам — золотые зубы.

У нас в стране тяжело с институциями современного искусства, акция была проведена еще задолго до открытия PinchukArtCentre, но я не уверен, что сейчас можно сказать, что ситуация изменилась. Поэтому современное искусство — бездомное искусство, оно может использовать для самовоспроизводства и репрезентации паразитарные стратегии. Например, мы создали галерею-паразит. Псевдоресурс а la Национальный художественный музей. У него известное место расположения, хорошая репутация, масмедийное отображение, деньги. Во время презентации мы рядом ставим палаточку — таким образом молодые художники могут себя показать. В тот день на нашей выставке побывали президент Украинской Академии искусств, Андрей Владимирович Чебыкин, Иван Драч, директор На-

ционального музею пробегал. Таким образом, мы предлагаем молодым художникам пользоваться паразитическими системами, располагаясь около институций-тяжеловесов.

Зачем это все делается? Чтобы предоставить нашей реальности новый ресурс языка, поскольку с крахом советской социальной системы старый ресурс дискредитировал себя. То, что сейчас используется в украинском обществе в качестве языка, это какофония разнородных фрагментов, взятых извне, не укоренившихся в этой ментальной почве.

Тут возникает следующая проблема: насколько эта современная украинская культура может быть вообще? Да, она существует в некоем сообществе, но такое существование — скучное. Единственный смысл производить культуру — быть в контакте с той жизнью, которая на улицах, площадях, в метро. Она является действительным производителем смыслов, мы лишь можем создавать ситуации, в которых она откроет свой смысл. Из этого огромного семантического мусорника, из этой риторической какофонии выбрать вещи, которые систематизируют ситуацию, в которой мы находимся здесь и сейчас.

Репліка із зали: И каков же ваш диагноз ситуации?

Микита Кадан: Мы сейчас производим обследование, и пока результаты вам сказать не можем.

Репліка із зали: Изменилось ли ваше творчество в последнее время?

Микита Кадан: Очень изменилось. Мы не мыслим себя в качестве тепличных растений внутри той арт-

системы, которая у нас сейчас есть. Вернее, можно сказать, что она в Украине просто отсутствует — мы имеем достаточно вялую имитацию арт-системы. Рассматривать несколько комнат между Подолом и Печерском, в котором можно увидеть произведения актуального искусства как действительное место для осмысленной жизни, мы не можем.

Репліка із зали: Вы замечательные ребята, что-то делаете. Если говорить о критике — то все правильно и хорошо. Заговоришь о смыслах — и начинаются проблемы. Перейду к диагнозу. Вы занимаетесь не столько контактом с действительностью, сколько фиксируете свои контакты, имея определенную стратегию продвижения на художественном рынке, то есть вы занимаетесь самопозиционированием. Пойдем дальше. Проблема в том, что все молодые организации ведут себя подобным образом. Тот же Дмитрий Корчинский производит какие-то акции и позиционирует себя как современного художника. Правда, ему никто не верит, но это другое. Вышли на Майдан, стали под камеру, задокументировали. Чем вы лучше?

Микита Кадан: Разница в мотивациях. Наши мотивации и мотивации Корчинского существенно отличаются.

Репліка із зали: То есть, то, что делаете вы, это современное искусство, а то, что он, — нет?

Микита Кадан: Повторяю, наши мотивации и мотивации Корчинского существенно отличаются.

Репліка із зали: Чем?

Микита Кадан: Я бы заметил, что Корчинский, как и большинство политиков, производит не смыслы, а риторику. Мы же не стараемся производить свои смыслы, как и собственную риторику. Но мы даем раскрыться смыслам, которые производит окружающая нас реальность. Мы создаем «рамочки» для диалога и документируем это с помощью фото и видео. А потом это репрезентируется на художественных выставках. Последняя наша выставка в Вене, которая называлась «ПостОранж» представляла произведения, которые, по мнению кураторов, симпатизировали ситуации в Украине. Но ирония в том, что произведения были сделаны до революции. «Атомная любовь», например. А то, что можно было показать именно как «ПостОранж», представляли наши акции.

Для нас в этой поездке была очень важной наша лекция и встреча с австрийскими молодыми художниками, студентами Венской Академии искусств, и те связи и контакты, которые были приобретены там, среди прогрессивно мыслящих людей нашего поколения. В этом и состоит один из главных результатов нашей деятельности. Глобальная система культуры как коммуникационный канал, как труба для слива месседжей, конечно, важна, нужна и должна использоваться. Надо иметь внутреннюю мотивацию, «заливать» то или иное, поскольку это мощный коммуникационный канал, как и масс-медиа.

Репліка із зали: Тут получается абсолютная риторика. Возможно, вы еще не пришли к другому. Разговаривая таким образом с нами, показывая ваше видео, вы переводите свое художественное творчество в продолжение экрана: это — риторика.

Микита Кадан: Знаете, риторика — это нечто очень характерное для нашего пространства. У нас вообще не осмысленное пространство, а риторическое. Как вы увидите, это похоже на действия партии. Мы с флагами на митинге, но это — фикция. Мы — не партия, мы просто так называемся.

Репліка із зали: Да, в Украине 135 зарегистрированных партий, а ни одна из них таковой не является.

Репліка із зали: Вы — хорошие ребята, я рад, что вы что-то пытаетесь сделать. Но вы не туда лезете. Государственную систему не преодолеть. Ее можно использовать в своих интересах. Так, чтобы не она тебя использовала, а ты ее.

Микита Кадан: Это похоже на то, о чем я только что говорил, — о глобальной арт-системе. Это коммуникационный канал.

Репліка із зали: В том, что вы делаете, подмечается клоунада. Вы ни за что не отвечаете.

Микита Кадан: Сами по себе каждая из наших акций — это наив, чистейший наив. Они очень просты, но эти действия не существуют отдельно, как бы в вакууме. Они существуют в диалоге ситуации, которая сама по себе очень сложна и многомерна. Они являются простыми репликами, грубыми выкриками из зала, репликой мальчика, который кричит: «А король-то голый!!». Именно создавшаяся ситуация должна дать ответ на эти обращения.

Репліка із зали: Вот то, что вы делаете, и является тем семантическим мусором, который только вы и

отличаете. Мол, мой семантический мусор намного качественней того, другого, что делают, остальные. Это что, форма элитаризма?

Микита Кадан: По поводу того, что мы находимся в элитарном пространстве, заявляю прямо: элитаризм — дерьмо, элитаризм — форма фашизма. Человек, который после работы вышел на Майдан и видит там современное искусство, готов бросить художнику в лицо: «Что за дерьмо вы делаете? Идите, займитесь делом». В художественном сообществе это постесняются сказать друг другу, ибо так не принято, это считается грубостью и признаком тупоумия. То, что мы предлагаем акты столкновения сформированного в эпоху модернизма культурного блока, когда мы устанавливаем контакты, которые заканчиваются непониманием, то мы не только критикуем украинское искусство с профессиональной точки зрения, мы критикуем еще и с точки зрения дяди Вани, который после рабочего дня вышел на улицу и увидел там модернистскую, или постмодернистскую культуру в ее самом смешном и жалком виде.

Репліка із зали: Яким би цікавим не був проект, навіть такого напрямку, як ваш, система, в якій ви змушені перебувати, може його знищити. Як цього уникнути? Ви правильно вжили термін — самоідентифікуватися. От мені було б цікаво почути, як ви особисто чи ваші друзі відчують на собі процес самоідентифікації. Ви ж свої акції робите не тільки для того, щоб побудувати комунікативну мережу і заявити про себе? Лише процес самоідентифікації дає енергію, інакше настає ентропія, коли ви працю-

єте на чужому полі. Тому саме процес самоідентифікації у вашому сприйнятті мене цікавить.

Микита Кадан: Вы знаете, партия «Р.Э.П.», церковь «Р.Э.П.», организация «Р.Э.П.» — мы всегда идентифицируем себя, не исходя из каких-то внутренних вещей, но реагируя на те меседжи, которые нам адресует среда. Мы производим разные имиджи...

Репліка із зали: Если это не на внутреннем уровне, тогда вы маргинальная структура, которая набирает пассионарную энергию и существует, пока она есть. То есть процесс самоидентификации все равно происходит на территории внутреннего.

Микита Кадан: Процесс самоидентификации располагается на территории внутреннего и внешнего. То, что происходит на внешней территории, конечно, имеет под собой какую-то внутреннюю этическую мотивацию, именно поэтому эти фейки и делаются. Наши внутренние мотивации для деятельности такого рода заключаются в том, что мы не хотели бы продолжать традиции художественной среды как сообщества взаимовосхваления. И мне кажется, что вообще невозможно быть в искусстве безотносительно к миру, в котором мы живем. Как бы он ни был груб, брутален и плохо не пах, мы должны быть с ним в контакте и открыть себя миру.

Репліка із зали: Но художник не открывается, художник отражается... Вы говорите, что вы всегда раскрываетесь, но вы же себя не раскрываете. Это уже жлобство. Вы отражаете общественную стратегию. С одной стороны, отражение стратегии, это

очень классно, но вы практически становитесь сами заложниками этого, демонстрируя разве набор методологий и действий.

Микита Кадан: У вас есть теория, какими могут быть наши мотивации?

Репліка із зали: Вы же сами говорили о них...

Микита Кадан: То, что вы говорите, похоже на обвинение. Уже было сказано, что мы исследуем симптоматику реальности, в которой мы живем. Мы используем стратегию проявления Другого в этой реальности.

Репліка із зали: Ця розмова зайшла в глухий кут. Ви не чуєте мене і нічого не кажете про себе.

Микита Кадан: Мы еще до отправки на кладбище-музей постараемся позаниматься какими-то реальными вещами.

Репліка із зали: Ну, зачем же вы так. Вы же знаете, что все здесь общаются доброжелательно и все могут стать членами партии «Р.Э.П.» хоть сейчас.

Микита Кадан: Но существует и провокационная риторика.

Репліка із зали: Если у вас есть этические принципы, сформулируйте их, пожалуйста.

Микита Кадан: У нас есть мотивация систематизировать некую реальность.

Репліка із зали: Какая ваша любимая детская книжка?

Микита Кадан: «Муми-Троль и комета».

Репліка із зали: А игрушка?

Микита Кадан: Любимой нет. Этот вопрос я мог бы счесть неприличным, так как, задавая его, вы пересекаете грань личных вещей. Но я ответил вам: у меня нет любимой игрушки, а есть любимая книга.

Репліка із зали: Почему вы выбрали именно групповую форму репрезентации себя в искусстве?

Микита Кадан: Один художник — талант. Группа художников — хитрый план по деланию карьеры. Путь — создавать сообщества при отсутствии институций, где уровень доверия друг к другу будет максимально высок. Художники будут объединены общими этическими мотивациями, и «Мы» будет восприниматься в обществе нормально. Например, сейчас в Центре современного искусства будет создана институция художников под названием «Штаб» — проект сообществ для самообразования. Сообщества сейчас популярны: есть, например группа «Пенопласт», сообщество «5», сообщество херсонских художников. В сообществах происходит то, что не дают институции — взаимоподдержка. Также то, чего нет в институции образования, там есть самообразование. Они не иерархичны, они создают сетевые структуры, и это важно. Мы будем готовить большой проект, который, может быть, станет начальной формой.

Репліка із зали: Те, про що ви зараз говорите, з цього треба й було починати. А то вийшло, що ви пре-

зентували атакуючу стратегію, а людину відсунули на задній план...

Микита Кадан: Ну, драматургію можна строить по-разному...

Неллі Корнієнко: Дякуємо всім присутнім. На мій погляд, склався цікавий діалог. Кожен з нього зміг почерпнути для себе щось нове. Я думаю, ми сьогодні торкнулися цікавої теми — дражливої, безконечної, парадоксальної. Спринтерські проекти розкачують культуру, і вона повертається до своїх масштабних сильних систем. Я повторюю, що культура — самоорганізуюча система. І подібні проекти інколи закривають тіло культури спеціально, втрачаючи власні самобутні функції та перетворюючись на фантоми. Те, про що ми говорили сьогодні, — це прекрасно. Провокація, карнавал, ігрова форма — теж прекрасні. Тому я хочу подякувати всім. Якщо у вас є цікаві ідеї — будь ласка, приходьте до нас на вистави, фільми, заходьте на сайт. Будемо спілкуватися. Дякую.

actuality art

В словаре для школьников фирмы «ЛОГОС»,
изданном в 1996 в Киеве,
содержащим 18 тысяч слов,
существует слово АКТУАЛЬНЫЙ
«of present interest»,
а так же «urgent»
в значении НЕОТЛОЖНЫЙ.
Вслед идет слово «shark» — акула,
акцент — «accent»,
дальше среди важных слов,
возможно, способных нам помочь,
и требующих, вернее, не понимаемых нами без зна-
ния
английского, то есть еще не вошедших
в наш язык,
есть одно забавное слово,
порождающее ассоциации,
которых я не хочу
называть прямо,
дабы не обидеть,
ибо смысл не в обиде,
а в приближении если не к истине,
то хотя бы к некой адекватности,
итак, это слово по-английски пишется «share».
Простите за случайную ассоциацию,
если она у вас, как у так называемого современного,
то есть иронично по отношению ко всему,
в том числе и к себе,

раз ко всему,
настроенного
художника, возникла,
так вот оно,
как сообщает выше упомянутый словарь
(я иду по словарю,
и пока пропустил только слово «shareholder» —
АКЦИОНЕР),
а упомянутая выше «share» —
не что иное, как АКЦИЯ.
Дальше, пропустив в целях политкорректности на-
звание одной очень актуальной
ныне страны, ибо ее актуальность,
как и всякая актуальность,
дело временное,
автор обнаружил нечто необходимое для проверки
гармонии — «algebra».
Так и написано: «algebra».
Автор
этих строк
предлагает вам не проявлять свои знания англий-
ского,
а поступить, так сказать, по-варварски,
как поступали наши предки, просто прочитав фран-
цузское «BAR BARE»
на наш нижегородский манер.
Традиции нужно следовать,
так что читайте как написано,
и если написано «auction»,
значит «аукцион».
Написано «aul» —
значит «аул».
Так вот, дальше следует не очень понятное,
но неуплатой чего

грешат многие художники, «alimony»,
и кто не очень понял и подумал, что это налог, —
не страшно, к тому же, может, он и не виноват,
ему ведь тоже страна, как брошенному своему ди-
тяти, не платит,
а это действительно налог
на художника, который попытался совместить
художественное и человеческое.
Дальше в словаре значит то,
принятием чего
и что
для многих стало неотъемлемой частью создания
бриллиантов искусства
из алмазов таланта,
и это забавно,
ибо во многих языках «алмаз» и «бриллиант» —
необработанное и обработанное —
имеет одно название «diamond»,
а то, без чего
многие художники
и не художники вовсе, а просто звери,
вы поняли о чем, о,
правильно, — «alcohol»,
как неотъемлемая для многих часть,
можно сказать, инструмент создания из алмаза та-
ланта
бриллианта искусства.
Повторяюсь,
простите,
следом следует, как и следовало ожидать, «allegory»,
одним словом, этот вожденный язык, на котором
говорят в вожденной...
но об Америке ни слова,
на то она и America.

Я просто хотел сказать, что это какая-то «alley»,
 а не язык, но чтобы что-то понять в себе и в искус-
 стве, возможно, необходимо отправиться туда, где
 если и есть «alley»,
 то они невидимы,
 и кто на них ступил, тот не подлежит «amnesty»,
 и боюсь, что в этом «amphitheatre»,
 или театре, лишенном «analogy»,
 иногда говорят «parallel»
 с картиной, сколько не «analyzeis»...
 который можно назвать еще по-нашему «цирком»,
 или круговым театром «circle»,
 но прежде чем назвать место, куда вам следует от-
 правиться
 (кажется, туда небезуспешно путешествовал Бойс),
 упомяну еще один театр,
 очень важный
 для великих художников,
 включая и Леонардо,
 театр,
 тоже имеющий форму «amphitheatre»,
 ибо исследуемое —
 «лежащее пред»
 тоже, можно сказать, миф,
 ибо, как говорится, для смерти
 все едино —
 умер.
 А вчера
 или тысячу лет назад,
 как говорится, не вернуть.
 Так вот это театр,
 который нельзя назвать «театром истины»,
 но театром познания «nature» —
 природы — вполне.

Ибо это «на анатомическом столе»
 не что иное, как «натюрморт»,
 а театр называется «анатомическим» — «anatomy»,
 где некий уже «anonymus»,
 безвозвратно отданный внутри и вовне себя власти
 одной матери,
 имя которой «anarchy»,
 возможно, уже в «sanitary»
 условиях — какое это уже имеет значение,
 ибо это следствие великой,
 можно сказать, «antique
 arathy»,
 и тут, как говорится, апеллируй не апеллируй —
 «appeal don't appeal»,
 аплодируй не аплодируй —
 «applaud don't applaud»,
 «apparatus» —
 аппарат, где хранился главный «argument»,
 арестован — «arrest»,
 отдан в руки «arctic» —
 холоду, и «aria»
 больше не поет, как говорится, допелся «actor»,
 теперь распадается на «atom»,
 ибо «army»
 жажды жизни «demoralized»,
 и «African»
 страсти прошли, и жизнь
 отныне «air photography» —
 аэрофотосъемка для «archives»,
 о котором мы ничего не знаем,
 и суд,
 творимый над тем, что было человеком,
 не «absurdity»,
 не «abstract»,

не некая ассоциация — «association»,
 это «agonу»
 на «arena»,
 и «accompaniment»
 этого «acrobatіc
 Asiatic»,
 этого циркового аттракциона, где «auditorium»
 безжалостна и безучастна,
 и ждет только того, чтобы быстрее этот «agonу
 act»
 закончился,
 а для тех, кто хочет длить «absurdity agonу»,
 или так называемую жизнь,
 необходим особый «aqualung»
 для Неба,
 вернее, для Времени,
 пред которым необходимо быть «autonomy»
 и обнаженным,
 и не просто обнаженным
 но «absolute»
 обнаженным,
 а это без, возможно, «abstract»,
 но «idea»
 невозможно,
 и здесь о «authority»...
 Авторитет автора «author»
 необходимо забыть и быть «agitator»
 и иметь «passion» —
 кураж или азарт,
 а то куда,
 когда
 ничего не получается, и куда
 этот самый Бойс —
 это «Altai».

Но нам можно и в «Alps».
 «Author»
 же этого «absurdity»
 имеет маленькую,
 но все же надежду,
 что не только на «Angara»,
 где этот самый Бойс...
 может, правда, автору только это кажется, что Бойс
 там был,
 и что читающий этот текст «miteцъ»,
 или нечто от слова «мить»
 и «мислить»,
 в беге за собственной актуальностью,
 как собака за собственным хвостом,
 юмор еще не потерял
 и этот «anecdote»,
 или попытку автора
 с помощью «antenna»
 сознания
 найти «arithmetic
 argument»
 там, где его нет,
 понимает, что это
 только игра со словарем,
 шутка,
 anecdote,
 в котором, как во всякой шутке,
 только доля шутки.
 Да, этот текст случаен,
 что-то сродни...
 но не будем сорить именами,
 вы их знаете больше, чем этот шарлатан,
 что решил выяснить, что такое «contemporary art»,
 и почему-то решивший, что это нечто актуальное —

мол, это «актуальное искусство»,
 хотя ему всю жизнь казалось,
 что «современное» —
 это всегда нечто фундаментально новое,
 и не очень воспринимаемое современниками,
 и если актуально,
 то для веры кого-то там наверху
 в нас,
 мол, они не так уж и безнадежны,
 иными словами,
 этот текст возник случайно
 из попытки ответить на вопрос: что такое «актуальное»
 и в каких оно отношениях с «авангардным»,
 и что такое этот авангард — «vanguard».
 Это «absurdity»,
 «abstract»,
 автоматическое — «automatic» —
 письмо, а может, «adventure» —
 авантюра,
 или все-таки это, как и всякое искусство, если не
 «absolute»,
 то хотя бы устремленность к «absolute».
 Author,
 автор ведь, можно сказать, разведчик неведомого,
 тайный «agent».
 Как вы понимаете, все эти «allegory» —
 только набор случайных акцентов «accent»,
 «analogous»,
 «parallel»,
 игра, которой как методом иногда пользуется
 «of present interest art»
 или «urgent art».
 Смешно...

«неотложное искусство»
 так и напрашивается: «неотложное —
 значит ложное».
 Иными словами, прояснить ничего не удалось,
 поэтому попробуем от противного —
 назовем все это «НЕ of present interest art».
 Это отличается от традиционного термина,
 который при такой постановке вопроса выглядел бы
 как
 «НЕ contemporary art»,
 но автора зациклило на актуальности,
 он — в словарь,
 остальное вы видели.
 Поэтому автор этого исследования и употребляет
 «НЕ of present interest art»,
 где «art» —
 ремесло, искусство,
 «interest» —
 интерес,
 интересоваться,
 интересный.
 Посему мы можем сказать, что наш термин актуального
 включает, кроме ремесла и искусства, еще интерес.
 С процентом —
 обыкновенным, почти банковским — сложнее.
 Почему?
 Наверное, это связано с дивидендами.
 Впрочем, соотношение,
 вернее, процент ремесла в произведении искусства
 очень важен,
 а подарок,
 «презент»,
 который преподносят,

дарят,
 если же это нечто от искусства,
 то его представляют «present».
 Посему это дар —
 представление интересного,
 интересующего,
 с высоким процентом искусства
 и профессионализма,
 или профессионализма,
 что необходимо для так называемого искусства...
 Но не будем, а то договоримся...
 Осталось выяснить это «of»,
 и оказывается, что оно, это «of» —
 «предлог, с помощью которого образуются роди-
 тельный
 и предложный падежи».
 Так что, с одной стороны, это рождение,
 а с другой — «предложение»,
 «дар».
 Иными словами, предложение родиться
 или предложение родившемуся,
 посему это предложение
 использовать именно этот термин,
 а не более традиционное и принятое «contemporary
 art».
 Хотя, как вы знаете, если есть искусство,
 то чем не современной
 оно — тем дороже,
 а если продолжить следовать
 предыдущему принципу осознания словаря,
 теперь англо-русского,
 где вослед за современником и современным «con-
 temporary»
 следует «contempt» —

презрение,
 презренный, ничтожный...
 Как понимаете, это много объясняет в так называе-
 мом «contempt»,
 в его «contents» —
 содержании.
 Да, чуть не забыл,
 между ними «contend» —
 спор,
 борьба,
 утверждение —
 и «content» —
 удовлетворять,
 удовлетворение.
 Рядом «contact»,
 «contaminate»,
 загрязнять, заражать,
 но остановимся.
 Как говорится, на вкус и цвет...
 и все же
 автору нравится его придуманное им предложение
 дара рождения
 искусства.
 Для него это актуально,
 но из контекста «contemporary»,
 вернее, окружения этого «contemporary»
 в словаре, огромное желание взять стоящее выше
 «contemplation» —
 размышление,
 раздумье,
 анализ,
 изучение,
 созерцание,
 медитация,

и назвать это «contemporary art»,
 «contemplation art»,
 вернее, «НЕ contemplation art»,
 очень красиво,
 даже краше, нежели «НЕ of present interest art»,
 а учитывая значение «НЕ» —
 His Eminence,
 Его Преосвященство
 или His/Her Excellency
 Его/Её Превосходительство,
 что тоже неплохо,
 но к «contemplation art»
 больше подходит «His Eminence»,
 а к «of present interest art» —
 судя по всему, «His Excellency».
 Не знаю, актуально это или нет,
 но шарлатану,
 текст которого вы читаете, нравится.
 Итак
 ГОГОЛЬFEST
 представляет OPEN
 программу
 «НЕ актуальное искусство»
 «НЕ актуальне мистецтво»
 (якщо, звичайно, «митець» означає «мислення про
 мить»)
 «НЕ of present interest art».

P. S.

Если же обратиться к словарю,
 изданному не в Киеве,
 и не для постсоветских школьников,
 и учитывать, что слово «актуальный»
 отнюдь не русское,

то есть пришло к нам,
 вернее, мы его где-то подцепили,
 как и так называемое
 «contemporary»,
 впрочем, как не назови...
 но, как известно, назовешь...
 так вот,
 мы можем написать и «НЕ actuality art»,
 понимая, что это «actuality» —
 не что иное, как «действительность»,
 «реальность»,
 «явь».
 В словаре, куда сейчас смотрит автор этих строк,
 после этих «действительность», «реальность», «явь»
 следует пример.
 Поскольку автор следует технологии
 или концепции им самим избранной
 для этой статьи,
 впрочем, он часто пользуется этой технологией
 «брать на веру»,
 как на пушку,
 на голубом глазу,
 и, знаете, технология Ивана Дурака
 и Конька Горбунка
 иногда...
 Автор называет это быть марсианином,
 мол, ничего
 об этой цивилизации не знаю.
 Так вот, дальше в словаре
 для взрослых
 приведен пример, звучащий так:
 «The woman he had seen shining onstage was in actu-
 ality
 quite older than she had seemed»,

что в переводе обозначает не что иное, как: «Женщина, блиставшая на сцене, в действительности оказалась гораздо старше, чем ему показалось».

Вот так.

Дальше есть продолжение, заранее хочу извиниться — продолжение обнаружил только что, так что если есть на мне грех, то неосознанный.

Можно проверить.

Я имею в виду не грех, а словарь АBBYУ LINGVO РУССКИЙ ЯЗЫК МЕДИА МОСКВА 2007.

Так вот дальше приведен еще один пример.

Если первый говорит что искусство, вернее, «actuality», показывает человека моложе и краше, и в этом, поверьте мне, актуальности не меньше, чем...

Но, вернемся к тому, что говорит и как комментирует «actuality»

словарь, который взял с полки, подчиняясь Коньку Горбунку

внутри собственного сознания

или играя в марсианина,

изображая из себя марсианина.

Но, поверьте, для него это тоже открытие.

Так вот, дальше сказано следующее:

«It exists in dreams rather than in actuality».

Еще раз прошу извинить покорного вашего слугу, ибо это переводится как: «Это существует

скорее в мечтах».

Дальше сказано, что второе значение «actuality», так и написано, — «реализм (в искусстве)».

Дальше пример, снова простите:

«Television is a medium far more successful at documentary or actuality

than at fiction», что значит не что иное, как: «Телевидение — это средство

массовой коммуникации, которому лучше удается изображать

«реальности» жизни,

чем художественное ее воплощение».

Чтобы быть последовательным

и не получить обвинение в возникающей предвзятости по мере, так сказать, знания,

так вот дальше говорится о том, что наше «actuality» (pl. actualities) —

здесь автор попытается воспользоваться избытком знания,

и назвать «существующие условия, факты» тем, что Станиславский называл предлагаемыми обстоятель-

ствами, но пример, приведенный ниже,

дополняет картину, и это очень важно для понимания нашего «actuality» —

«While economists are free to theorize, company chairmen are concerned with actualities», что значит:

«В то время, как экономисты

могут свободно заниматься теорией,

главам фирм приходится иметь дело с осуществляющими условиями».

Иными словами, слова «actor» (актер, деятель, личность) и «actual»

(реальный действующий фактический, текущий су-

ществующий, действующий сейчас, явленный) и на-
последок еще один пример «actual sin»,
или грех, совершенный по свободной воле личности.
На этом грехе — «actual sin»,
что, судя по всему, и есть искусство,
совершивший его останавливается.
Такова его позиция,
и посему
каждый сделает свой «actual sin».

Бувають письменники, про яких критикові хочеться говорити якнайбільше. Щодо молодого харківського драматурга і прозаїка Андрія Уляненка, то все навпаки: і в приватній розмові, і в письмовій формі, і навіть за посередництва мертвого блогу, хочеться слухати його самого. Хоча б через неперевершене почуття гумору, на якому ґрунтується його особливий, іронічний, дещо абсурдистський, химерний світ, населений нашими сучасниками й земляками, за якими аж стогне кунсткамера. З Уляненком приємно поспілкуватися ще й тому, що, маючи напрочуд легку вдачу, він без зайвих запитань і погроз невимушено здає паролі та криївки. Тобто природно й просто пояснює, звідкіля він такий узявся. І що ми з того матимемо.

Андрій Ульяненко

АВТОБІОГРАФІЯ

Я народився в справжнісінькому Радянському Союзі. За Брежнева, з бензином по 40 коп., з «холодною війною», у батьків-інженерів. Мосю першою іграшкою був олімпійський ведмідь, а на дідусевих сімейних майтках був напис «Москва — 80». Схоже, 1980-й був прекрасним роком. Та в СРСР путящі речі часто відбувалися із запізненням. Тому я теж з'явився лише 1981-го, коли вже померли і Висоцький, і Боб Марлі, а польська «Солідарноць» уже порвала на шматки соціалістичну Європу.

Дитинство моє проходило зразково — гори шоколадних цукерок «Скворець» (перекладати їх на «Шпак», наче насміятися), мультфільми за розкладом, дерев'яний пістолет, літо в селі. Та в 1991 році воно скінчилося. З різних причин усе помирало навруг, і скоро я опинився в порожнечі. Що було потім, я не пам'ятаю. Напевне, нічого. Здається, я сидів удома і від порожнечі безугавно читав сповнену маячнею радянську дитячу літературу. В такому анабіозі я провів майже всі шкільні роки, а отямився через сім років — у новій ері, в новому будинку, в новій родині, студентом технічного вишу. Чому так? Теж не пам'ятаю. Може, це був не я? Не знаю.

Знаю, що в 1998-у знову народився, і це вже був точно я. З якимось новонародженим апетитом я пробував на смак і дотик усе, що траплялося під ру-

ку. Сідав і їхав на всьому, що рухалося. Слухав і «врубався» в кожного, хто говорив. Аероклуб, профілакторій на рік, горілка з водою, електричками до Мінська, альпінізм, закоханості, Кавказ, Коктебель, автостоп, театр, Пітер, Худпром, Казантип, Європа, ноти, труба, дахи, «Оповідки», портвейн, вистави, борода, буддизм і п'ятидесятирічне авто. Читати в цей час не міг органічно. В голові і так «пробки» вибивало кожен тиждень. В останній рік інституту з'явилося особисте життя й побут. Стало відпускати. Останньою феєрією став мій 25-й рік. Гастролі з супертеатром, Помаранч, поляки й двомісячний автостоп у Центральній Азії та в Китаї. Коли я повернувся, то зрозумів, що маю бачення того, як потрібно, і метушитися припинив. Тепер я цілковито переймаюся придумуванням та випробуванням моделей малолітражного комунізму в окремо взятому приміщенні на п'ять місць.

Мені важко розмірковувати про власну творчість. Моя позиція щодо неї така: я не вірю в усе складніше за морквину і не прагну заглянути далі сьогоднішнього вечора. Тим більше не вірю я в певну суму зробленого мною. Я вірю в те, що я раптом роблю прямо зараз, а все вчорашнє належить мені так само, як мої минулорічні сліди. Мій власний смак, моє уявлення про красу диктують мені вимоги до створюваного тексту. Тому краще я буду говорити про свій смак.

Смак розвивається від читання, спостереження, спілкування, і я стаю більш вимогливим до тексту. Я тонше відчуваю чесність або вульгарність і банальність. Стосовно форми я рухаюсь від важкого, перенасиченого і концентрованого в бік легкого та втонченого. Естетика стає все більш важливою

для мене. Я приміряюсь до поезії та її прозо-гібридів. Я не намагаюся писати зрозуміло — в будь-якому випадку інші розуміють усе приблизно, асоціативно. Тому я орієнтований виключно на себе. Це я і називаю чесністю. Зміст текстів — це відгомін моєї ідеології, позиції, ставлення до світу. Останнє спрощується, але не кам'яніє, і тексти відтак за ним змінюються. Для мене надзвичайно важлива самодостатність тексту. Персона автора не має відігравати жодної ролі в сприйнятті написаного, тому я принципово проти авторства і поняття «письменник». Я сподіваюся на образність. Можна сказати, що будь-який твір — це як чийсь зуб, що випав і нашттовхує на роздуми про власні пломби: не більше, не менше. Сподіваюся, тексти моїх п'єс підшттовнуть режисерів до цікавих ідей.

Андрій Уляненко

NIGHTMARES ON TV

(пришелелувата трагедія)

Дійові особи:

ВІРА СЕМЕНІВНА — бабуся, 70 років. Енергійна.

ТЕТЯНА — мати, близько 35 років. Симпатична і струнка.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ — батько, 40 років. Трохи зануда. Схильний до повноти. З «вогником» безумства в очах — запальний, коли нервує.

ЛЕНА — дочка, 15—16 років. Цілком гідний представник сучасних тінейджерів-акселератів. Одягнена відповідно.

СУСІДСЬКИЙ ХЛОПЧИК — повненький хлопець, 12—14 років. У піжамі.

ПРИМАРИ — класичні. У чорному одязі, який обтягує. Можливо в масках. Примара спочатку працює один. Другий з'являється лише наприкінці — на кілька секунд і без тексту.

ГОЛОСИ З РАДІО / ТЕЛЕВІЗОРА (тільки звук). Працюють як персонажі. Жіночий — дикторський. Чоловічі: героя радіопередачі Петра Сергійовича, голос сексуального диктора, телеведучого, китайського та українського Президентів, скрадливий голос Примари.

СЦЕНА — велика кімната. На передньому плані диван. Перед ним журнальний столик. Телевізор на тумбочці. У тумбочці під телевізором динамік — звук йде звідти. На видноті висить величезний радіоприймач. Так само на почесному місці — великий портрет чоловіка Віри Семенівни (може бути портрет Гемінґвея). У глибині сцени — кухня (стіл, повернутий «у профіль» до залу). Десь лежить трубка радіотелефону. Двері — між кімнатами, вхідні й у ванну. В анфас — велике вікно (через нього проходять персонажі).

СЦЕНА 1

Ранній-ранній зимовий ранок. Близько 5—6 години. Тьмяне світло. Входить бабуся, ще в нічній сорочці й чепчику. Напівсонно проходить по кухні, підходить до вікна, відпинає завісу, дивиться у вікно.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Ой, ти, зара-а-аза...Йо-о-ой... Десять градусів!.. Це ж треба!.. Темнота... *(До портрета.)* Ну, здрастуй, діду. Прокинувся вже? *(Рухом стирає пил.)* Ач...

Розвертається і йде до ванни вмиватися. Якийсь час тихо. Раптом радіо видає шум, скрип, стогін і розливається музичною заставкою національного радіо. Звучить заставка, потім «бікання», жіночий радіоголос говорить:

ЖІНОЧИЙ РАДІОГОЛОС: За київським часом шоста година.

Починає звучати бадьора ранкова тема. Після неї ще такі ж. У супроводі цих звуків Віра Семенівна, яка повертається з ванної, виголошує монологи. Вона вже в домашньому халаті. Вмикає світло. Трохи пританцьовує під музику. Підкручує радіо голосніше.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Діду, я не сильно голосно ввімкнула, га? Сплять же ще всі... Я музику твою люблю, пам'ятаєш? Як ти тоді в Таньки на весіллі на гармоніці загравав — у-у-ух! Цілий день тоді танцювала... Так, парочка ми з тобою «вогонь» були... При Радянському Союзі і потанцювати можна було...

Підходить до столу, заглядає в холодильник, збирається готувати.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Так! Що тут у нас? Ага. Буряк, морквину, бульбу — зварити, цибулю присмажити, м'ясо покрутити...

Пританцьовуючи дістає миску з чимось бурим і драглистим; уважно розглядає — підносить до світла.

ВІРА СЕМЕНІВНА (до портрета): Ох, і м'я-а-со! Дід, ти м'ясо це бачив? Якесь залоза монолітна... Е-е! *(Підходить до столу, починає різати м'ясо, бурмоче.)* Все вже американцям цим попродавали... Яловичини нема, свинини нема... Навіть собак, поміємо, менше стало! Навіщо американцям наші собаки, га, діду? У космос бочками запускають? Своїх на потім залишили, а наших поки витрачають. Точно! Це ж вони їх нашим м'ясом і годують. У тюбики такі спеціальні його запхають, щоб у космосі жерти зручніше було... Так... І кров'ю нашою радянської запивають... Паразити!... Космос... На землі б упоралися, а вони в космос лізуть! Добре... Не будемо про сумне. *(Поступово заводиться.)* Крути залози отут, на гвинт навертай, жили рви власні!... Це, діду, американці для нас курей таких винайшли — фантастичних! Замість Радянського Союзу. Розвалили, сволоти... Їм у дитинстві ранньо-

му щось у голову вколюють, курям тобто, і моментально залоза там у них якась рости починає. За місяць — кілограм п'ятнадцять. Курка — ого, розміром, наче твоє поросля. Яка ж це залоза, га? (*Дивується.*) Потова, діду? Чи молочна? Ти знаєш... Ти по залозах виступав ого-го-го... По молочних особливо, кобель старий, царство небесне... (*Бере себе за груди, піднімає.*) Ще в мене як почнуть рости... Життя ключем!... Так, підлогу помити треба...

Виходить на середину сцени з цебром і ганчіркою. Переможно оглядає кімнату. Нахилиється.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Ох... І коліна не згинаються. Пора вже помирати... Все життя підлоги мию — і німцям мила, і нашим мила, і в школі тридцять років. Герой помийної праці! Хоч би орден який або до пенсії додали. Діду, пам'ятаєш, тобі костюм польський у комісіонці сподобався? Ну, піжама така пофарбована... Так у мене тепер пенсія рівно на половину штанів. Ж-жа-х!

Виходить заспаний зять Сергій Миколайович. Потягується. Йдучи до ванни, вступає в діалог із тещею.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Добрий ранок, мамо.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Драстуй-драстуй...

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Знову ви до картинки скаржитеся?

ВІРА СЕМЕНІВНА: Та ні. Це я підспівую.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Ну, так. На весь будинок чутно.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Ну, прямо на весь...Йди вмиватися, Серьожо. Я отут котлет тобі наліпила.

Сергій Миколайович проходить до ванни.

ВІРА СЕМЕНІВНА: У, нелюд! Змовчати не може. Все йому не так — пісні не співай, танці не танцюй, вірші не читай... Зануда бісовий! Вибрала Танька на свою голову... Смаку ніякого в дитини. Націоналіст він! Ач!

Входить Таня. Теж сонна.

ТАНЯ: Привіт, мамуль (*цілує*).

ВІРА СЕМЕНІВНА: Привіт, Танюшо. Щось ти бліда, якась...Нічого не болить?

ТАНЯ: Знову не виспалась. Читала довго.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Ревіла знову, мабуть? Замучив, диявол?

ТАНЯ: Та все нормально, мамо. Просто...

ВІРА СЕМЕНІВНА: Ну, добре. Вмивайся, голубко. Салату тобі нарізала. Котлету з'їси?

ТАНЯ: Ні-ні.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Ну, добре...

Таня виходить. Бабуся починає накривати на стіл. Заглядає в каструльки, розставляє тарілки. Знову бурмоче.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Ох, Таню моя, Таню. Гірко тобі на світі жити. Була б ти в мене хлопчиком... Дівчата до життя не пристосовані. Кривдять нас козли, а ми хиріємо... Ох!... Добре... Діду, а, дивися, скільки користі від мене - тебе повеселила, сніданок приготувала, у квартирі прибрала... А ти, зараза, завжди казав, що я ледача. Ну, не козел ти, після цього, га? Не, ти не ображайся. Так і є завжди... У віці вся справа. Так я і не дочекалася, коли ти розумнішим станеш. Треба було нам народитися з тобою п'ятде-

сятилітніми, а в шістдесят одружуватися. Тоді і любов, і повага... А так — бачиш, що робиться... Людина, може, тільки в шістдесят Людиною стає. Я от, дивися — тіло не працює, голова не працює, ходити не можу — сиджу вдома і справи корисні роблю. Ні грама егоїзму в мені не залишилося. Тільки їм і серу, а на різницю користь роблю. Я, можна сказати, ідеальною людиною стаю. З лялечки на метелика перетворююся...

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ (вже вмитий і одягнений): Мамо, ви Ніцше переплюнете незабаром, по глобальності... У вас знову ранкове одкровення?

ВІРА СЕМЕНІВНА: Серьожо, Ніцше твій — гівно! Сідай їсти.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Спасибі. І вам смачного.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Мене виховали на світлих ідеях марксизму-левісизму. Тьху, ленінізму. Мені Ніцше твій і не снився! Знав би ти, які раніше...

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Знаю-знаю. Ви, мамо, кадр ідейно підкований. Питань немає. У діалектиці незрівнянні.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Ой, що ти там петрасш у діалектиці... Хвілософ...

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Я вас попрошу. Святого не руште. Я Енгельса вашого не чіпаю.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Ой, ну, а що? Ну, правда! Ви ж усі, філософи, тільки на папірцях викладки робити вмієте. Або панянкам по «синій лавочці» на вушко їх нашіптувати. Ви ж тільки так, «узагалі»...

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Мамо, не псуйте мені апетит зранку. Ввечері буде можливість.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Ввечері, потім, не зараз... Це точно по-вашенськи. А ми от, у двадцятих, не роз-

думували. За нас Ленін один думав, а ми големи руками — тут-і-тепер — комунізм з нічого будували.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: У яких двадцятих? Вас у двадцятих і в п'ятирічному плані не було!

ВІРА СЕМЕНІВНА: Ой, калькулятор! Ну, в сорокових, яка різниця? Головне — землю рили, щоб вам, засранцям, жилося вільніше!

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Тільки давайте без цього, Віро Семенівно... Вас Таня кликала, здається.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Е-е-ех!!! Розумники! (*Йге.*)

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Божевільна баба! Але котлети гарні... Знову цибулі переборщила...

ВІРА СЕМЕНІВНА (повертається): Це, Серьожо, вітаміни тобі. Щоб ти думав краще. Щоб розумувався тобі легше.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Мамо, цибуля — зброя буржуазії. Вона робить людину антигромадським, антинародним індивідуалістом.

ВІРА СЕМЕНІВНА: А ти тримайся, Серьожо. Індивідуаліст — слабке місце колективу. Тримайся! Не піддавайся слабкості!

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Мій трудовий колектив покарає мене жорстоким, кривавим товарицьким судом.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Товарицький суд — підступ ліберальний. Я б тебе під трибунал одразу...

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Ну, знаєте, мамо! Сьогодні, прив'язаний до тортурного колеса, я буду вигукувати ваше ім'я, і якщо в колективі буде настрій — то і за вами зі смолоскипами прийдуть!

Входить умита й одягнена Таня. Віра Семенівна ображена, виходить. Сергій Миколайович хижо і різко жує котлети. Таня меланхолійно накручує на виделку кислу капусту, розглядає на світло.

ТАНЯ: Сергію, не дражни маму. Ленку розбудиш.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Мама твоя сама кого завгодно роздражнить. Непробивний радянський кадр.

ТАНЯ: І знаючи це, нерозумно щоранку з нею сперечатися про одне й те саме.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Вона мій ідейний опонент. У нас іде жвава полеміка.

ТАНЯ: Яка полеміка, коли від цього страждають твої близькі люди... А маму тобі не перевиховати.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Я вигострюю ораторське мистецтво.

ТАНЯ: Зазвичай ти мовчиш. Вигострює мама. А ти її тільки підло підсиджуєш і раниш щирі почуття.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Вона — радянський зомбі, що вижив з розуму. А я піклююся не тільки про мою родину, але й хочу допомогти своїй країні, своїй нації.

ТАНЯ: Знову.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Що «знову»?

ТАНЯ: Знову ти про свій націоналізм. Ти ж обіцяв.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Не лови мене на слові.

ТАНЯ: У мене від твоїх слів усередині все вмирає. І псується. Настрій, здоров'я, апетит...

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Що ж ти так швидко псуєшся? Від слів — апетит, від націоналізму — настрій, від новин моїх — зір... Від мене в тебе, може, і статевий потяг пропадає?!

ТАНЯ: Пропадає... Ти сам... не чоловік, а втілення слів, націоналізму і новин...

Пауза.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Ну, немає слів...

Він нервово встає з-за столу, впускає чашку, хапає плаща і квапливо йде до дверей.

Таня сидить за столом, підпираючи рукою голову, дивиться у стелю, тужливо наспівує в нікуди.

М: Атцвелі-і-і... уж давно-о-о... хризанте-еми в сад-у-у...

Пауза. Чоловік мнется біля дверей. Йому не хочеться от так тікати, залишаючи конфлікт невирішеним. Таня намагає пульти і машинально включає телевизор. Передають якісь новини.

ТАНЯ: О, новини, Серьожо! Ходи скоріше, а то пропустиш...

Сергій Миколайович, як божевільний, вибігає з квартири. Входить перелякана Віра Семенівна. Таня закурює.

ТАНЯ: Атцвелі-і-і... уж давно-о-о...

ВІРА СЕМЕНІВНА: Тань! Ти що, здуріла, чи як? Що сталося?!

ТАНЯ (дивиться у стелю): Залиште, я сумую... Нудно мені.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Ех, смуток-туга.

Сідає за стіл навпроти доньки. Сидить тихенько. Пауза. Обидві нерухомі.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Тань... На роботу не запізнишся?

ТАНЯ: Так. Піду.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Нормальний же хлопець був... І-і-х... Треба було йому в партію цю вступати... Ну, нічого. Не журись. Навесні розваляться, може... І комунізм переможе...

ТАНЯ: До вечора, мамулю.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Ну, з Богом, голубко. Не сумуй.

ТАНЯ: Па-па.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Па-па. Хліб не забудь.

ТАНЯ (про себе): Ох, горе моє.

Віра Семенівна зачинає за Тетяною. Певний час дивиться у вікно. Входить Лена, відразу сідає за стіл, руками їсть те, що залишилося від сніданку. Водночас дивиться телевизор, на мобіліці набирає смс.

ЛЕНА: Привіт, ба.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Привіт, соня. До школи не спізнилася?

ЛЕНА: Почекають.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Ач, почекають. Розбалувала-ся... У нас, дитинко, спізнився на десять хвилин — батьків у школу, ще раз спізнився — у прокуратуру. Коротка розмова.

ЛЕНА: Ну, так то ж у вас. При царі було.

ВІРА СЕМЕНІВНА: При якому царі? Чого вас учать?

ЛЕНА: Ну, при цьому, при Сталіні.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Ну, молодь! Про що з вами говорити. При царі... При фараоні ще було! Йосипі Джугашвілі п'ятому!

ЛЕНА: Ой, ба, не плющ мене. Голова і так тріщить.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Бо ти днями не їси нічого. Швидко снідати сідай!

ЛЕНА: Дякую. Вже п'ять хвилин снідаю.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Піду штани твої прасувати.

Віра Семенівна виходить. Лена бере звичайний телефон, набирає номер.

ЛЕНА: Альо, Кать? Ага, я... Ну... І що?... Так ідемо сьогодні?... Добре... Та не. На школу заб'ю... Ага... Колеса брати?... Ну, не знаю. Раптом нудно буде... Ну, нехай. Давай. Зідзвонимося тоді.

Переключає пультом канал. Звуки неймовірної хаусової какофонії. Лена з відкритим ротом завмирає і дивиться в екран. На її обличчі - відблиски екрану телевізора. Входить Віра Семенівна з випрасуваними джинсами.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Лен, ну, знову в телевизор утупилася. На очах тупієш від нього.

ЛЕНА (навмисно скошує очі, вивалює язика, заламує руки — і дивиться на бабусю): А-а-гхи-и!!! (Жарт такий.)

ВІРА СЕМЕНІВНА: Прекрасно! Так і є. Я от прасувати йшла, так ти ще розумною виглядала.

ЛЕНА: Це, бабусю, від Достоевського так. Я його на ніч читала. Катька говорить, від нього очі такі розумні-розумні стають, не надовго. І ще, знаєш, так, з поволокою. Тільки тушшю треба підправити ледь-ледь.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Я, дитинко, у твоєму віці, «Капітал» у косметичних цілях читала. Від нього очі такі... «вогнедишні», знаєш? Мужикам так більше подобається (*дістає із шафи товстезний том*). На, ось, почитай. Розумна книга. Дякувати будеш.

ЛЕНА: Дякую.

ВІРА СЕМЕНІВНА: А від телевізора твого, навпаки усе — погляд тьмяніє і слина котиться.

ЛЕНА: Це щоб не занадто. Щоб не дуже розумно було. Щоб гармонійно.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Татові своєму це скажи... На ось, курочки поїж. Від неї залози молочні знаєш, як ростуть.

ЛЕНА (зняковіло): Ну, добре, бабуль. Ой! Бігти вже треба.

Підхоплюється і йде вдягатися. Віра Семенівна прибирає зі столу. Вимикає телевізор. Підкручує радіо. Там безнадійно оптимістична музика (може бути радянська або схожа на неї за суттю). Загортає в газетку Лені котлети. Лена вибігає одягнена, з рюкзаком, бере у бабусі згорток.

ЛЕНА: Ну, я пішла. Давай.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Давай-давай, дитинко. З Богом!

Закриває двері. Ще трохи прибирає, потім із шафи дістає пляшку горілки і наливає два келишки. Один ставить дідові під портрет.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Ну, діду, за здоров'я! Душевне і фізичне. Земля тобі пухом... Слава КПРС!

Випиває. У цей час по радіо жіночий голос починає ранкову передачу.

ЖІНОЧИЙ РАДІОГОЛОС: Добрий ранок, шановні радіослухачі! Вас вітає національне радіо «Україна». З вами ведуча Олена Бджілка. Сьогодні до нашої студії завітав чудовий гість з недавно створеної парламентської фракції ейсідкомуністів Петро Сергійович Синхроненко. Доброго ранку, Петре Сергійовичу.

ПЕТРО СЕРГІЙОВИЧ: Доброго здоров'я.

ЖІНОЧИЙ РАДІОГОЛОС: Розкажіть, будь ласка, про створення вашої фракції і про її сутність.

ПЕТРО СЕРГІЙОВИЧ: Ну, так. Ця сенсаційна подія поставила догори дригом весь Парламент! Усю країну нашу депресивну перевернула! І світ, сподіваюся, незабаром теж переверне.

ЖІНОЧИЙ РАДІОГОЛОС: Оце так-так!

Віра Семенівна сторожко прислуховується і навіть сідає на красчок дивана. Розчулено дивиться на радіоприймач. Співпереживає всьому, що відбувається, у тому числі, і за допомогою жестів.

ПЕТРО СЕРГІЙОВИЧ: Ну! А ви думали? Я вам більше скажу — до мене дійшли чутки, що вчора ввечері порішили себе поголовно всі німецькі соціал-націоналісти, американські сіоністи і нафтомагнати. А також у цей же бік подалося й чимало відомих особистостей планети. Серед них і українські шоу-зірки, і московські геї, і кремлівські мужі. Явище, звичайно, щире й позитивне. Крім того, подія зачепила і того, кого не варто тут і згадувати.

ЖІНОЧИЙ РАДІОГОЛОС: Хто ж це?

ПЕТРО СЕРГІЙОВИЧ: Ні за що не скажу!

ЖІНОЧИЙ РАДІОГОЛОС: О, справді, не тягніть!

ПЕТРО СЕРГІЙОВИЧ: Добре. Тільки вам. По секрету. Наш Президент! Його перевернуло догори дригом теж!

ВІРА СЕМЕНІВНА: Усіх дибки! Давно пора!

ЖІНОЧИЙ РАДІОГОЛОС: О, ні! Виходимо з ефіру... Прослухайте, будь ласка...

ПЕТРО СЕРГІЙОВИЧ: Та добре вже. Зачекайте. Я більше не буду. Самі ж попросили.

ЖІНОЧИЙ РАДІОГОЛОС: Але не так же...

ПЕТРО СЕРГІЙОВИЧ: Гаразд. Про фракцію хотів вам розповісти. Кароче, так! Настав кінець тотальній сваволі влади. Тепера ми беремо це питання на себе.

ЖІНОЧИЙ РАДІОГОЛОС: Сваволі?

ПЕТРО СЕРГІЙОВИЧ: Ну, в сенсі відповідь на питання.

ЖІНОЧИЙ РАДІОГОЛОС: Відповідь берете?

ПЕТРО СЕРГІЙОВИЧ: Беремо рішення питання... Узагалі, чого ви лізете в ефір? Я вас просив про це? Сидіть і слухайте...

ВІРА СЕМЕНІВНА (захоплено): Ну, мужик!

ПЕТРО СЕРГІЙОВИЧ (ій у відповідь): Спасибі. Так. Значить, про ейсідкомунізм. Кароче, ми подумали — країна в небезпеці, і комусь треба стати до керма. Покоління, виховане в традиціях ортодоксального комунізму, вже вимерло або вижило з розуму, крім вас, звичайно, Віро Степанівно, пардон, Семенівно. А молодь ще ідейно не зміцніла. А середнє покоління — у корисливих цілях — ідею комунізму профанує і саботує.

ВІРА СЕМЕНІВНА (захоплено): Точно! Профанує і саботує. Як говорить!

ПЕТРО СЕРГІЙОВИЧ: Мерсі. І що ми бачимо? Сумна картина! Старі праві сили — у паралічі, старі ліві — у маразмі. Посередині гнилизна. І ми вирішили взяти цей важкий тягар на себе. Ми, молоді ейсідкомуністи, з молоком всотали радикальну культуру дев'яностих. Ми, виховані на важкій електронній музиці і легких наркотиках, закликаємо країну до політичного линяння! До реінкарнації! Ставлячи перед собою чітку мету і керуючись сталевими принципами ленінізму, ми плануємо в найкоротший строк, а саме сьогодні, очистити світ від антилюдського режиму, бюрократичного сміття і гнобителів трудового класу!

ВІРА СЕМЕНІВНА: Браво!

ПЕТРО СЕРГІЙОВИЧ: Спасибі. Упевнений був у вашій підтримці.

ЖІНОЧИЙ РАДІОГОЛОС: Я перепрошую, і як, пане Петре, Ви плануєте реалізувати свої мрії?

ПЕТРО СЕРГІЙОВИЧ: Дуже просто. Перебуваючи у студії національного радіо, я з цієї народної трибуни вимагаю негайної передачі мені всіх повноважень уряду нашої країни, повноважень Організації Об'єднаних Націй, Комісії Європейського Союзу і всіх інших міжнародних організацій! Потім, навальним наступом ми руйнуємо світ насилля до підвалин, а потому оголошуємо перемогу всесвітнього комунізму. Армію демобілізуємо, зброю знищуємо, для запобігання рецидивів важку промисловість теж, все інше націоналізуємо і розподіляємо порівну. Після цього наш уряд саморозпускається. План не складний.

Віра Семенівна радісно плескає у долоні.

ЖІНОЧИЙ РАДІОГОЛОС: А якщо влада не погодиться?

ПЕТРО СЕРГІЙОВИЧ: Ну, тоді я підірву цю студію разом із західною півкулею. Або зі східною. За бажання радіослухачів. От, до речі, папір — договір з урядами Китаю, Іраку і Палестини про негайне застосування ядерної зброї без обмеження у випадку відмови або переривання ефіру. Користуючись нагодою, передаю вітання мамі і закликаю мирне населення зімкнути штики в народному ополченні проти мерзенного глобалізму. Плануємо видавати значки.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Значки!

ЖІНОЧИЙ РАДІОГОЛОС: Шановні слухачі, якщо ви бажаєте впливати на долю нашої країни, а може, і планети, телефонуйте до студії за номером 777-66-77 або відразу приходьте з речами на головний майдан міста. З вами Олена Бджілка і голова тимчасового світового правління Петро Сергійович Синхроненко.

Лунає оптимістична музика.

ВІРА СЕМЕНІВНА (у захваті): У! Чув, діду, про що по радіо говорять? Перемога комунізму настає! Чорт забирай, а!!! (*Хапає другу чарку з-під портрета і встає.*) За Леніна! За Комуни!... (*Випиває.*)... Ох, дочекалася я цим кровопивцям помститися. Усе націоналізуємо, діду! Нічого не залишимо! До підвалів, а потому! Таке влаштуємо! Е-е-ех! (*танцює і скандує вірш Маяковського*):

Голой рукою нас не возьмьош,
Таваріщі, все под ружья!
Красная армія — красний йож,
Железная сіла содружья!

Бігає по кімнаті, похапцем збирає в сумку речі — кружку, ложку, шинель. Раптом на неї сходить осяння — хапає телефонну слухавку, набирає номер.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Так... Зараз... 777-66-77... Альо! ..Альо!

ЖІНОЧИЙ РАДІОГОЛОС: Добрий день, Веро Степанівно, пардон, Семенівно!

ВІРА СЕМЕНІВНА: Драстуйте! Хочу сказати Петрові Сергійовичу, що він молодець! Я з вами цілком згодна і пишаюся тим, що Країна Рад змогла виховати такого яскравого лідера, як ви. Я хочу поповнити ряди народної ейсідкомуністичної армії. Маю військовий досвід Великої Вітчизняної.

ПЕТРО СЕРГІЙОВИЧ: Прекрасно, Віро Семенівно. Я був упевнений у вас. Нам потрібні такі люди!

ВІРА СЕМЕНІВНА: Спасибі, Петро Сергійович! Служу трудовому класу.

ЖІНОЧИЙ РАДІОГОЛОС: Мої вітання, Віро Семенівно. Ви перша додзвонилися до студії, а за пра-

вилами нашого конкурсу, трьом першим, хто зателефонує, ми даємо звання майора. Ура товариші!

Звучить гімн Радянського Союзу.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Ура! (*Стоячи, вигдає честь, слухає і плаче, згадує.*)

ЖІНОЧИЙ РАДІОГОЛОС: Що би ви хотіли сказати наостанок нашим радіослухачам?

ВІРА СЕМЕНІВНА (зненацька навіть для себе, під гімн): Люди! Це не правда, що разом з антибіотиками можна вживати коноплю! Вона «саджає» печінку! Я пробувала, і тепер у мене задишка! (*Розчулено плаче.*) Дякую!

Кладе слухавку і під гімн із сумкою біжить до вікна.

ВІРА СЕМЕНІВНА: Ну, все, діду! Година настала! Сил немає! Пішла на фронт!

Хапає швабру і з криком «Служу Радянському Союзові» зникає в темряві. Пауза. Тиша. Під гіденьку музику з'являється Примара. Рухається м'яко. Прибирає безлад і пише записку. Зникає.

СЦЕНА 2

Вечір, приблизно 18.00. З роботи повертається Таня. Довго дзвонить у двері, потім відкриває ключем. Вона заходить з важкими кульками і знаходить записку. Читає:

«Привіт, Танюшо. Я пішла до Ніни Іванівні. Буду пізно ввечері. До неї син приїхав. У них свято. Привезуть на машині. Не хвилюйся. Пиріг у духовці візьми. Мама».

Таня знімає пальто, розкладає на кухні кульки. Вид утомлений і нещасливий. Закурює і підходить до вікна.

ТАНЯ: Атцвелі-і... уж давно-о-о... Серьожа, Серьожа... Друже мій свіжоморожений... Сумно мені з тобою... Нудно... Не цінуєш ти мене, перлину свою. Ручки, як раніше, не цілуєш, серце не радуєш... Голова твоя зовсім іншим зайнята... Та й я потворюю стаю (*дивиться у дзеркало*). Мішки під очима, зморшки... Линяю!.. Ех, жисть не мила, хоч з вікна викидайся (*підходить до вікна*). О, бач, от і кинувся хтось... Швидка, прапорці. Шкода людини. Усіх шкода, і себе шкода. І вмирати шкода, і жити нудно... Нудно- шкода, шкода-нудно... Заново б усе почати... може, і вийшло б... Так тільки кому я потрібна така... проблемна... І Ленки шкода, і мама до нього звикла...

Саме включається радіо і починається передача.

ЧОЛОВІЧИЙ РАДІОГОЛОС (оксамитовий баритон, сексуальний до вульгарності): Добрий вечір, дорогі радіослухачки. Для вас програма «Елефем» і з вами її ведучий Олександр Член. Я той, хто знає про вас усе — про ваше життя, ваші радості та проблеми. А головне, я знаю всі відповіді на всі ваші питання. Навіть ваші питання я знаю краще вас. Щоб зрозуміти себе, ви можете ознайомитися з ними у моїй книзі «Жінка зсередини» і поставити їх у прямому ефірі по телефону нашої студії 777-66-77. А тепер, спеціально для вас, мої томливі радіослухачки, пісня про справжнє кохання — жагуче, ніжне, щире і всеохопне — таке, якого так не вистачає у вашому нещасливому житті.

Звучить стара, заїжджена солодкава балада в дусі Стінґа або Брайана Адамса.

ТАНЯ: Ти дивися... Павич який. Олександр Член! Як тебе в ефір з таким прізвиськом випустили? (*Кришить собі салатик*.) Жагучий хам. Таких і не буває, при всіх претензіях на оригінальність. Сам себе вдумав, письменник. А в житті закомплексований похмурий гей. Непутящий або сволота остання... Як усі... Нормальних мужиків не існує. Це так тільки... Наївна жіноча мрія. Придуманий викрут... «Начебто»... щоби з глузду від нудьги не з'їхати... Серьожа мій — окрема розмова, — я його із зародка селекціонувала... Гноєм жирним поливала... І то — короста напала. Націоналіст він тепер, бачите... А так, куди оком не кинь — цей і розумний такий, і чемний, з борідкою охайненькою. Подивися — вся сила його в борідці. Поки він двома руками її почухує — розумничка, а як по-чоловічому треба щось зробити — руки зайняті. Перестане чесати, робити почне — дурень-дурнем. Краще б так і сидів, чесався. А інший, такий от — Олександр Член — він теж тільки у світових масштабах мислить — як у найкоротший термін, у встановленому порядку перетрачати все рухоме. Не велику частину, а саме ВСЕ. Щоб порода не пропала, не дай Боже...

ЧОЛОВІЧИЙ РАДІОГОЛОС: Отже, з вами в студії знову Олександр Член. І ми говоримо про стосунки. Але на початку я б хотів сказати пару слів про себе...

ТАНЯ: Про що ти ще можеш говорити, павіан?

ЧОЛОВІЧИЙ РАДІОГОЛОС: Дехто з вас, імовірно, звернув увагу на мій псевдонім. Подумали — фу, який непристойний. Який нахабний і самовпевнений. Надуманий і пихатий. І може, навіть засмутилася... Так-так. Розумію. Усі ми живемо в цьому святенницькому, не щирому світі, де прямо виража-

ти свою сутність — поганий тон. Але запевняю вас — усе це стереотипи, які вам прищепили ваші матусі, а їм — їхні. Усе це самообман. Недолік комунікацій між перпендикулярними чоловічим і жіночим світом. Це середньовічні табу і заборони, що живуть у нашому колективному підсвідомому, що заважають жити щиро, сприймати партнера безпосередньо, довіряти і почувати... Відкинемо це м'яте простирадло чужих переконань і будемо чесні із собою!

Усі ви, мої дорогі радіослухачки, впевнені, що ідеальний чоловік не можливий, і більшість із вас або безнадійно одружені з яким-небудь козлом, або взагалі незаміжні. Але і це помилка! Запевняю вас, ідеальний чоловік існує! І це — Я! Я ваш сон і мрія. Я ваша надія — в міру розумний, красивий, добрий і грубий. В міру стриманий і жагучий. Надійний і всеосяжний. Я тонко відчуваю і розумію кожен рух вашої ніжної, вразливої душі. Я ваш сердечний гінеколог!

ТАНЯ: Господи, як вульгарно.

ЧОЛОВІЧИЙ РАДІОГОЛОС: З вами Олександр Член, і телефон студії 777-66-77. Готовий до ваших голосів. Музика!

Звучить чергова балада.

ТАНЯ: От так брехло... Але чіпляє... Гм... «Фалічний фантом»... Комерційно непродуманий продукт. Чого він цікаво чекає від дзвоників? Заявок на запліднення? Або подяк? Самозакоханий збоченець. Таких треба лікувати. Зараз ми йому...

Набирає телефон студії. Рука зі слухавкою дрижить. З другої спроби додзвонюється.

ЧОЛОВІЧИЙ РАДІОГОЛОС: Слухаю тебе, моя королево.

ТАНЯ: Здрастуйте, Член

ЧОЛОВІЧИЙ РАДІОГОЛОС: Олександр. Можна Сашко.

ТАНЯ: Гарзд... Сашко. Ми можемо говорити не в ефірі?

ЧОЛОВІЧИЙ РАДІОГОЛОС: У цей момент на світі немає нікого, крім тебе і мене. Жодне серце не стукає, крім наших двох, жоден подих ти не почувеш, крім мого, і нічий крок не потурбує тебе, доки я поруч з тобою.

ТАНЯ: Ага... *(Здивовано.)* Добре...

ЧОЛОВІЧИЙ РАДІОГОЛОС: Як тебе звати, царице?

ТАНЯ: Гм.. Тетяна... Яка різниця?

ЧОЛОВІЧИЙ РАДІОГОЛОС: Твоє ім'я! Наливає кров'ю все моє тіло! Мозок і серце...

ТАНЯ: Перестань блазнювати. Слухати нудно. Що ти за чмо таке! Ти можеш нормально розмовляти?

ЧОЛОВІЧИЙ РАДІОГОЛОС: Не можу. З тієї секунди, як я вперше почув твій голос, розум мій належить одній тобі! Усі думки — гімн тільки тобі! Слова — поезія лише для тебе! І все в мені...

Таня здивована, але, за великим рахунком, їй приємно це чути. Хоча диктор трохи дратує її своїм пафосом.

ТАНЯ: Перестань. Я зараз повішу слухавку, чуєш?

ЧОЛОВІЧИЙ РАДІОГОЛОС: Чую... *(це повинно пролунати раптово, лагідно, сильно і капітально, навіть містично.)*

ТАНЯ (здрігається): О, господи! Перепрошую... Я не відволікаю вас?

ЧОЛОВІЧИЙ РАДІОГОЛОС (так само тихо): Крім тебе, у мене немає справ...

ТАНЯ: А ваш ефір?

ЧОЛОВІЧИЙ РАДІОГОЛОС: До біса ефір... Я не можу без тебе...

Тетяна лякається і кладе слухавку. Виключає радіо.

ТАНЯ: Прости господи! Божевільний!

Проходить по кімнаті, підходить до вікна, нервово курить.

ТАНЯ: Треба ж, мерзотник. Усе перевернув у мені... Як давно я не чула таких слів. Серьожа... Ніколи.

Пауза. Раптом дзвонить телефон. Тетяна здригається й обертається. Боязко піднімає слухавку до обличчя. Вагається.

ТАНЯ: Алло!... Говоріть!

ЧОЛОВІЧИЙ РАДІОГОЛОС: Не кидай мене...

ТАНЯ: Ви... Як ви насмілились...

ЧОЛОВІЧИЙ РАДІОГОЛОС: Рідна моя! Таню! Послухай мене. Я знаю, ти не повіриш — ти не звикла такому вірити, а тільки знай: нарешті я знайшов тебе! Усе життя шукав, чекав, коли подзвониш, коли слово в слово, як складний код, скажеш те, що ти сказала, як збентежишся в тому місці, де ти саме збентежилася. Чекав на твій хрипкуватий голос, чекав на твоє «ж», чекав на твої очі, волосся твого запах...

ТАНЯ: Відкіля тобі знати моє волосся?

ЧОЛОВІЧИЙ РАДІОГОЛОС: Я чую його. Я бачу. Я відчуваю тебе на щопці, на пальцях, на шкірі... язиком... Твої вії, губи... твій солонуватий смак...

ТАНЯ (про себе): ... Господи... що робити?

ЧОЛОВІЧИЙ РАДІОГОЛОС: Ти знаєш сама...

ТАНЯ: Я...

ЧОЛОВІЧИЙ РАДІОГОЛОС: Сама. Сама кликала мене. Сама чекала. Сама придумала мене. Сама в мене боялася вірити... От він я. Як є...

ТАНЯ: Ти де?

ЧОЛОВІЧИЙ РАДІОГОЛОС: Я поруч... Я майже...

ТАНЯ: Де? Не муч мене!

ЧОЛОВІЧИЙ РАДІОГОЛОС: Лечу до тебе! Я поршнем ріжу повітря, прориваю вечір... Відчуваєш ударну хвилю?

ТАНЯ: Ти надлюдина? Ти супермен?

ЧОЛОВІЧИЙ РАДІОГОЛОС: Я кращий.

ТАНЯ: Тоді прийди і забери мене звідси. Назавжди. Негайно! Чуєш? За тридев'ять земель...

Пауза.

ТАНЯ: Де ти?

ЧОЛОВІЧИЙ РАДІОГОЛОС (тихо): Я тут...

Від штори відокремлюється Примара і м'яко обіймає Тетяну ззаду. Вона тихо скрикує. Примара цілує її в шию, у вилиці, обіймає. Вона піддається і прогинається назад.

ПРИМАРА: Летимо!

Об'єк вистрибують у вікно.

СЦЕНА 3

Включається світло, до кімнати заходить батько — Сергій Миколайович. У руці в нього пакет з пивом. Він обережно роздивляється, знаходить записку. Вхідні двері залишаються відчиненими. Читає: «Привіт, коханий. Я заскочила додому і поїхала до перукаря. У співробітниці завтра весілля. Незабаром буду. Мама

теж у гостях. Пиріг тобі спекла — у духовці візьми». (*Кладе записку, говорить до дверей.*) Прекрасно!... Розлад і хитання. Заходь, Льоха. Жінки пішли в соціум. Один я — старанний домосід. Ну і добренько...

Проходять у квартиру, роздягаються. Сергій Миколайович починає збирати на стіл — склянки і газетку. Льоха незграбно мнеться то біля дверей, то посередині кімнати, потім ніяково сідає на красчок дивана.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Рідкісний випадок. Поціли в яблучко.

ЛЬОХА: Ага.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Сідай. Так, обережніше. Ти що, готовий уже?

ЛЬОХА: Та ні, начебто.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: З однієї пляшки?

ЛЬОХА: Не, усе нормально.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Ну, зараз пивцем запоруємо... Так.. Склянки... Руки помив?

ЛЬОХА: Не. Не мив.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Піди помий.

ЛЬОХА: Так?

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Давай-давай. Гидоту всяку в руки брав... Потрібні тобі ці кішки. Он ванна.

ЛЬОХА: Люблю.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Кого?

ЛЬОХА: Кішок. (*йде до ванни*)

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: (*про себе*) Ох, і дурень... Гарний політик вийде. Ми з нього депутата зробимо... Ще президентом стане — ховайся...

Повертається Льоха. Стоїть.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Помив?

ЛЬОХА: Ну.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: А чого не витер? Ви-

три... Ну, що ти, як не рідний?... Так. Ну, давай.

Випивають

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Ох і пиво... Ну і гидь! ЛЬОХА (здивовано дивиться на етикетку): Етикетка нічого. Красива.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Божа людина! На етикетки він дивиться. Льоха! Двадцять перше століття надворі! Які вже етикетки, блін?

ЛЬОХА: Так?

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Ну... І тараня тухла? От йоксель!

ЛЬОХА: Ну.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Я ж запитував: «Свіжа риба?» — «Свіжа, звичайно». І нагрубилла ще... Ой, що за люди!

ЛЬОХА: Ага. А черга стоїть.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Ну. Їм аби де стояти! Народу нашому. Хоч у стійлі! Хоч у черзі за рибою гнилою!

ЛЬОХА: Так... Не цивілізовано яюсь.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Ну, до Європи далеко, звісно... Це бабусі нашій сподобалося б. Їй чим більше бруду, хамства і черг — тим далі від капіталізму, отже, ближче до комунізму. Краса! Така логіка...

Напружена пауза. Льоха мовчить, не знає, як підтримати розмову. Сергій Миколайович вмикає телевізор. Шукає новини. Там поки тільки музика і серіали. Переключає з каналу на канал.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: О, дев'ять уже! Де ж баби мої, а? І Ленка рвонула кудись. Новини треба глянути... Щоб у курсі, шановний Олексію Дмитровичу, останніх подій у країні бути (*плескає товариша по плечу*).

ЛЪОХА: Так. Я дивлюся вже... потроху...

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Прогрес! Незабаром ерудитом станеш! Музика, танці. Фестиваль, а не телебачення! Ні, щоб воєнний стан оголосити, вони ефірні години за так віддають — серіали, музика... І по всіх каналах! А навіщо?! Навіщо їх стільки тоді? Навіщо кабель тягти тоді було?

ЛЪОХА: Ну, щоб музику різну слухати.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Ні, Льохо! Щоб новини різні показувати і реклами побільше впарювати. Ось так.

ЛЪОХА: Так? А я думав...

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Е-е! Він думав... Пий давай... Нам, Льохо, взагалі тільки три канали потрібні — лівий, правий і центральний. Краса! Три канали, три табори, три партії, три кандидати... Демократично, практично, щиро! Просто і цілісно. А так ідея губиться... в обсязі провідника. Розумієш?

ЛЪОХА: Ну, так. В обсязі провідника...

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: А в ідеалі, взагалі один канал.

ЛЪОХА: Порнографічний ?

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Ну, жартівник. Національний! Але так не вийде. Відразу звинуватять у сіоністській змові.

ЛЪОХА: Ну, так. Один канал у країні. Чий він ще може бути?

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: В Україні — точно не український. Ще десь — так. А наша нація — антикорпоративна. Антигромадська. І тим прекрасна. Ми чудові ельфи, що живуть у зелених лісах Волині або в норах слобожанських степів. Розгойдуємося на гіллі, співаємо наших ельфійських народних пісень нашою мелодійною мовою, танцюємо, веселимося...

ЛЪОХА: Ну, так. Горілку ще п'ємо. Дівок тягаємо.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Ми дикий миролюбний народ! Ми не любимо воен, завоювань. Не терпимо організації, колективності...

ЛЪОХА: Ми зайці з зампарку...

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Геніально!!! Ми славні зайці! Слов'яни від слова славні. Навряд чи від слова «слава». До чого нам слава з хатинками з гілочок, зеленими строями і дерев'яною зброею?

ЛЪОХА (серйозно і навіть гордо): О, Сергій Миколайович, я отут подумав... А може, ми безтурботні поросята? Ніф-Ніф або Наф-Наф? Як Ви вважаєте?

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Дурень! Не кривдь сам себе!

Знову пауза. Мовчки п'ють. Льохо потихеньку починає засинати. Сергій Миколайович входить у стан «внутрішнього монологу». Він тільки наливає і п'є.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Я завжди говорив — Україну, як Швейцарію, потрібно оголосити закритою зоною. Світовим заповідником. Промисловість перенести, міста роз-з-з-селити... уряд і армію розпустити. Дороги перерити...

ЛЪОХА: І засадити фруктовими деревами...

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Так. До річного бюджету Євросоюзу включити двадцятивідсоткову комісію Україні за підтримку колиски людства в належному первинному вигляді.

ЛЪОХА: Завести екзотичних тварин...

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Не треба. Коломию, Шостку, Краснодон і Гурзуф зробимо доступними для туристів.

ЛЪОХА: Ексклюзив?

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Рекреаційний збір поза межами можливого складе річний бюджет нашого заповідника.

ЛЬОХА: Сільське господарство — на самосівбу!

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Енергетичні витрати звести до мінімуму і цілком повісити на Росію й Америку.

ЛЬОХА: Як дисциплінарну міру за спекуляцію енергоресурсами планети.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Молодець! Підвів базу.

ЛЬОХА: Так, а населенню видати по велосипеду.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Чудово!

ЛЬОХА: І хлопавки.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: А хлопавки навіщо? Вовків ганяти?

ЛЬОХА: Не. Щоб відсвяткувати новий День Незалежності. Ні від чого.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Так. От це національна ідея — я розумію. А сімсот гектарів торговельної площі й іноземні інвестиції в хімічну промисловість нам ні до чого.

ЛЬОХА: О! Новини почалися.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Ага! Цікаво.

ГОЛОС ТЕЛЕВЕДУЧОГО: У цьому випуску ми розповімо про такі новини: Президент України Віктор (*шипіння* — *перешкоди*) сьогодні прибув до Пекіна для обговорення умов співпраці двох держав.

ЛЬОХА: Пекін — це поруч з Китаєм?

ТВ: Сьогодні в Україну з офіційним візитом прибув Президент Білорусі Олександр... (*Шипіння*.)

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: А Вітьки нашого вдома нема! Ха! Гуляти пішов! У Китай!

ГОЛОС ТЕЛЕВЕДУЧОГО: На заході армії Сауро-на продовжують наступ на Німеччину. Європей-

ський Парламент звернувся з проханням про допомогу до Донецького губернатора Віктора... (*Шипіння*.)

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Ач, як сичати навчилися! Саурман його прізвище! Саурман!

ЛЬОХА: Думаєте, єврей?

ГОЛОС ТЕЛЕВЕДУЧОГО: І про смішне. У Москві вибухнув Новий цирк. Постраждали тільки клоуни, а в нашому Парламенті з'явилася нова фракція ейсідкомуністів.

ЛЬОХА: Червоні кислотники?

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Не жартуй.

ГОЛОС ТЕЛЕВЕДУЧОГО: А тепер про ці новини детальніше...

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Прекрасний випуск! Гримуча суміш правди, урядових амбіцій і журналістського неуцтва...

ГОЛОС ТЕЛЕВЕДУЧОГО: Сьогодні Президент України Віктор (*шипіння*) прибув до Пекіну. Пекін, як відомо, столиця найбільшої за чисельністю населення і найвіддаленішої від України країни. Така дистанційованість і непридатність наших земель для культивування рису дозволяє нам уже довгі роки підтримувати більш ніж дружні стосунки з Китаєм.

ЛЬОХА: Так, усе-таки Китай...

ГОЛОС ТЕЛЕВЕДУЧОГО: Як зізнався Віктор (*шипіння*), відвідати цю прекрасну країну було його старою заповітною мрією, заради якої він став Президентом.

ЛЬОХА (встає похитуючись): Піду провітрюся.

Сергій Миколайович ніяк не реагує, він дивиться телевизор. Льоха робить кілька кроків усередину кімнати і там просто падає за диван. Його не видно.

ГОЛОС ТЕЛЕВЕДУЧОГО (захоплено): «Нарешті я в Китаї! В цій прекрасній країні, де все створено власними руками — руками трудового народу. Де сходить зроблене в Китаї сонце зі зробленого в Китаї моря і яскравіше кремлівських зірок, зроблених у Китаї, блищить у зробленому в Китаї всесвіті. Я щасливий дружити з китайським народом!» Такі душевні слова звучали сьогодні з трибуни головної площі Китаю, куди на зустріч з нашим Президентом зібралося понад сімдесят мільйонів китайців, що в півтора рази перевищує чисельність населення нашої країни. Після офіційної зустрічі Президенти обох країн усамітнилися для переговорів за зачиненими дверима. За зачиненими дверима також побувала і наша знімальна група:

КИТАЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Шиня янь Хуацу!

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Ага. І Вам також...

КИТАЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Шиня Хуацу!

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: В сенсі? Двері закриті? А! Зрозумів.

КИТАЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Цо?

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Ну, розумієте, отут така справа... Саурон проклятий на Європу, гад, лізе. Але я його, падлу, розумієте, нутром чую! На Україну він пре, як німець у сорок першому.

КИТАЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Коса мю?

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Так ідея йому з нашими заповідниками не подобається. Заздрить.

КИТАЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Акут мозку?

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Є в нас розумник один — Сергій Миколайович Чук. Так він нам нарешті ідею національну придумав.

КИТАЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Аке махо ра їм?

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Ось, він, власне,

сам і сидить. Пиво з таранею тріскає. Ви, ви, Сергію Миколайовичу. Не хитайте головою.

КИТАЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Му курка сим енде-ру оом.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Що?

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Говорить, що ідея йому дуже подобається. І ти мужик нормальний. Він тобі орден випише.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Дякую.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Та прошу. Ага, і ось про те почув і пре, виходить, зараза, на Україну, щоб і собі там нору вирити, а потім в умовах тепличних, створених працею наших громадян, зробити, виходить, смердюче середовище колективізму, і там у народ збувати... Ну, важкі наркотики, наприклад.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: І велосипеди потроху красти.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: І велосипеди...

КИТАЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Ак це мета хьяк син надзі. Масу ко чань унь пхен лю я! Мурло пху хуч! Вень ту си френг?

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Так нам багато і не треба. Загалом... Дроту б колючого, обмотатися.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Не квапся, Вітя. Момент важливий для всієї країни.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Сам розумію.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Про горілку не забудь.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Ну, ображаєш...

КИТАЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Цо?!!

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Коротше кажучи, дроту сім тисяч кілометрів.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Вісім.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Добре. Вісім.. Піхотних мін... штук дев'ятсот.

КИТАЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Та?!!! Істач пхе?
 УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Так, вистачить.
 Скільки їх там. Не з китайцями ж воюємо. Хе-хе.
 Ой, перепрошую.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Бери, поки дають. Росії продамо. Ну, або флот їх підірвемо.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Добре. Нехай тисяча.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Гранатомет! Завжди хотів.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Гранатомет йому. Один.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: І танк.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Танк? Навіщо нам танк? Ми воювати не будемо. Не екологічно. Танк не потрібен. Ще б тушняка, сгущеного молока, макаронів от цих ваших...

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: І вафель смачних!

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Ага. Будуть тобі вафлі. Так! І цих би ще...

КИТАЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Цо?!!! Ньюкліар бомбс?!!!

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Ага. Трішки ядерної зброї. Небагацько...

КИТАЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Непх пхень ! Хунь вам!

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Так ми ж обережно. По компасу направимо.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Ну, правда. Чого там? Зверху північ, знизу південь. Захід праворуч. Там Саурон. Туди пальнемо разочок.

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Ліворуч. Ліворуч, Вітя, захід.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Ну, ліворуч. Ну, правда, а?

КИТАЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Дурзинь Вітьок? Акень ух ча! А?

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Я? Так не в одному оці! Мало спав.

КИТАЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Е-е! Окань пхуй сним!

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Слава Китаю!

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Україні слава!

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: А-ха!

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Гопки поскачуть, суки. Усі навколо.

КИТАЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Ну, мері ганг ме чуму до!

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Ну, спасибі! Ну, не чекав! Ну, ось так...

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: А горілку! Горілку забув? Недоумок!

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: От чорт. Пішов уже...

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Так завжди в нашій країні. Воду лили, а до суті не добралися.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Добре, Сергію, ти підходь, допоможеш забрати все це. Ключ на складі!

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ: Гаразд, біжу!

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ: Швидше! До шести закріють!

З криком «Лечу» Сергій Миколайович вистрибує з вікна.

СЦЕНА 4

Тьмяне світло. До кімнати входить Лена. Намагається не шуміти. Принохується до свого одягу. На тумбочці знаходить записку. «Привіт, любя. Ми з татом тебе не дочекалися, лягли спати. Я пи-

ріг скла, в духовці візьми. Тобі телефонувала Катя. Просила передзвонити. Довго не сиди. Мама».

Дівчинка, роздягаючись, ходить по кімнаті-кухні, знаходить слухавку, на ходу набирає номер. Проходячи повз, машинально вмикає телевізор. З духовки дістає пиріг, відрізає шматок, заварює чай, з блюдцем і чашкою сідає на диван. Телефон не з'єднує, вона набирає знову і знову. Телевізор тим часом просто сичить — немає сигналу. Екрана не видно, але вся сцена освітлюється його відблисками. Дівчинка сидить на дивані, пробує додзвонитися і певний час на шипіння уваги не звертає. На столику шукає пульт від телевізора. У цей час крізь шипіння прориваються уривки музики — рухливого танцювального джазу, свінгу. Нарешті дівчинка додзвонюється до Каті. Шум її більше не турбує. Вона зручно вкладається на дивані, збирається гарненько побалакати.

ЛЕНА: Альо!.. Кать?!.. Дзвонила? Так, я вдома вже.. Ага... Ага... Та ти що!.. Ха! Ага... А він?.. Ну, не...

Розмова — переливання води. Її можна урізноманітнити будь-якими фразами і вигуками, зважаючи на завдання. У певний момент крізь шипіння і музику проривається голос «На Землі... На Землі... На Землі!».

ЛЕНА: Не, завтра... Ну, може, теж... Так, приходив... Ну, до мене. Ну, куди, у балетку! Ну!..Як де? Ну, де я!.. Ну де, на землі! Ха! На землі, Кать! На землі!.. На Землі!...На Землі!...

Лену «перемикає» — і вона монотонно повторюється в трубку. У цей час голос з телевізора стає абсолютно домінуючим, і кілька разів дівчинка і телевізор повторюють це хором. Потім підкладка із шуму і джазу зникає, лише в тиші дівчинка повторює «На Землі!..» З телевізора (*швидше, з тумбочки*) вистрибує Примара (*можливо, в костюмі Спайдермена або Арлекіна, якщо це не буде яскравим образом*) і в манірній пластиці комічних супергероїв походить кімнатою.

ЛЕНА: На землі...

ПРИМАРА: (*декламує то до дівчинки, то в зал, іноді стрибаючи на стіл або тумбочку, як на трибуну. Пластика гротескно-пафосна.*) Світовий бруд огортає Всесвіт! Світовий бруд огортає Землю!

Музика: з тиші народжуються механічні звуки через два інтервали, тембр футуристичних «секретних кнопок». Такий собі «мінімал-техно». Це задає ритм, в якому говорять Лена і Примара.

ПРИМАРА: У Всесвіті бруд — справа звичайна...

ЛЕНА: На землі! На землі!...

ПРИМАРА (до дівчинки): ...А НА ЗЕМЛІ — зло!

НА ЗЕМЛІ живе хлопець Льоша!

НА ЗЕМЛІ він робить свою справу! Всесвіт без догляду, зате

НА ЗЕМЛІ Льоша ловить і ловить брудних бездомних собак!

І купає, купає їх з душовим милом!

І все чистіше Земля!

І все яскравіше блищить наша Планета в центрі Всесвіту!

ЛЕНА: На Землі!... На Землі!... На Землі!...

Пауза. Затемнення. Джаз.

СЦЕНА 5

ЛЕНА (Примари не видно. Дівчинка приходиться до тьми і продовжує розмову, ніби нічого не сталося): На землі, Кать! Ну, в балетці, звичайно! Я ж на репетиції там була. Ну, прийшов, а я спитніла вся. Що ти будеш робити!.. Так, брудна... Ну, може, і смерділо... Ну, чого ти іржеш?!.. Бруд, Кать, може,

для тебе справа звичайна, а НА ЗЕМЛІ... Ой! Ну, тобто для мене — зло! Ой, Кать, отут передача дивна якась. Ага... Ну, так і що? *(Захоплюється розмовою, не ворухиться.)*

Примара встає з-за дивану і наспівує лірично. Рухається так само коміко-пафосно. Замість джазу звучить м'який ембієнт. Ця і всі наступні сцени з історіями-монологами повинні гратися акторами інакше, відмінно від первинного малюнка ролей.

ПРИМАРА: Вільне віяння вітру. Безглуздий шелест листя. Їхня чутливість до світла. Кволе старіння, жовтіння й облітання. Нікчемність. Малозначущий хід часу. Безжалісне падіння імперій. Байдужа зміна епох... Незабаром осінь. Уздовж гранітних бордюрів вітер ганяє. Десь ляскає кришка поштової скриньки. У небі птахи доїдають літо. Під деревом хробаки гризуть труп їжака... Пружні тіла залишають правильні лінії в піску. Зверху летить пух і листя. Десь ляскає кришка поштової скриньки. Але це не хробаки малюють букви в піску, це не птахи сиплять білий сніг, це не листя шелестить папером, це не курні вихори танцюють танго, це не кришка шухляди настукує блюз... Це я шлю тобі свій привіт... *(Вступає джаз.)*

ЛЄНА: Привіт, Кать! Привіт! Так я, я тобі дзвоню! І що? А, ну, прийшов він, коротше, і що? Там двері скляні в зал. Ну, ми з ним через двері і розмовляли. Щоб він не зачув чого. Знаєш, ми з ним по вулицях ходимо — і він так усе нюхає, нюхає. То йому нафтою тхне, то травою. Ну, от і розмовляли через скло... А я сказала, що застудитися боюся... Та ні, не довго... Ну, хвилин сорок. Я ж не могла довго «курні вихори ганяти»... Тетяна і так на мене змією сичить... Грає? Ну, телік і грає. Ну, а ти ду-

мала? *(Вона спокійна і навіть стає від чогось задоволеною. Вальяжно-важно лежить на дивані, грайливо крутить у руці мотузочку.)* ...Хробаки, може, лижуть труп їжака? Ой, чого це я? Настрій якийсь шизофренічний!... Кать, а ти вірша цього не пам'ятаєш? Ну? Про матрицю чогось... Там літери повзли, рядочки стрибали, по-моєму... ну? Ну, так! От!

Джаз міняється мелодійним неагресивним барабанним боем. Лєна згадує й іноді підказує, начебто сама згадала, але Примари не зауважує.

ПРИМАРА (вискакує звідкілясь): У лівому кутку миготіли зелені циферки,

Зверху вниз бігли зелені літерки...

ЛЄНА: ...Дядько з тіткою в чорних окулярах висіли в повітрі і прикладами пістолетів били комарів...

ПРИМАРА: Їм здавалося, що вони в матриці...

Їм здавалося, що вони рятують Всесвіт...

Їм здавалося, що дівчатка в рожевих платтячках насправді — військовополонені у купи роботів, жадібних і дурних...

ЛЄНА (у слухавку, співуче, п'яним голосом):

...А ми цілий день збирали в полі квіти,

а потім у лісі збирали гриби,

а потім качалися на верхівках беріз...

а коли почало сутеніти,

ми знову повернулися до болота,

де висіли в повітрі похмурі дядько і тітка...

ПРИМАРА: Їм здавалося що вони в матриці...

(Зникає)

Пауза. Затемнення. Джаз.

СЦЕНА 6

ЛЕНА: Де, на Землі! Ха-ха. Ну, в матриці, звичайно, в матриці, розумієш? Вони такі серйозні, тіпа, все знають, такі, висять над болотом своїм смердючим (*заводиться*). А ми, виходить, рогулі тупорилі, тіпа, не розуміємо ситуацію, знаєш, там гриби ці збираємо довбані, ягоди, бля, а вони висять там, покурюють, комарів ганяють, бля!

Примара з'являється за спиною. В руках металевий таз. Він тримає його з урочистим виглядом. Гордовито проходить з-за дивану до столу і з тазом залазить під стіл.

ЛЕНА: ...Ні, так не повинно бути! Так, я йому так і сказала... Ні, вірша не розповідала. А треба було. Поки він там висів собі, я, знаєш, на березі погойдалася. І не на одній... Козел!... (*Примара висуває таз з-під столу і тримає його руками. Дівчинка втомилася*) Ой, чого це я розкричалася? Мати ще прокинеться... А в тебе сплять усі? А... Ага...

Рукою машинально катає іграшкову машинку по столику. Прицілюється в чашку, запускає - і машинка, пролетівши повз чашку, летить зі столу в підставлений таз. Дикий гуркіт. Руки, що тримали таз, жестом показують «Відмінно!» і зникають під столом. Дівчинка злякано оглядається на інші двері. Підхоплюється, виключає телевизор. Слухавка з подружкою на зв'язку в поспіху залишені на дивані. Лена здивовано забирає таз, намагається навести порядок. Зненацька виключений телевизор вмикається, і звичне шипіння швидко переростає на ревіння армії. Екрана не видно, але схоже, що передають парад. Дівчинка здригається й оглядається. Дивиться й повільно віддає честь. У телевизорі чутно «здорові були!» генерала і ревіння армії навзасм. Дівчинка ворухить губами, повторює. Ревіння перетворюється на бойовий барабанный дріб. Дівчинка заводиться, хапається за голову і починає бігати по колу навколо дивана.

ПРИМАРА: (*трагічно*) Люто бігав по колу паровоз, дзижчали танки, і зайці били в барабани. З-під стелі летіли парашутисти, а матрешки пронизливо вили. Стріляли гармати, хлопали пістони, і кубики бризками розліталися в голови піхотинців. Солдати йшли тільки вперед, і передній фланг танув у розтопленому олові. Стогнали розкидані по кімнаті ведмеді з розірваними плюшевими черевами, і механічні лікарі іржавіли в закривавленій тирсі, не дійшовши кроку до поранених. З-під люстри льотчики дивилися мертвим в очі, а на кухні плакала лялька Таня. Кулеметники строчили, коні іржали, а пожежники розпалювали вогонь — кімнату накрит чорний сморід горілої пластмаси! (*Дівчинка знесилена падає*) Ваня вбіг до кімнати і заплакав. Іграшки посварилися... Стало ясно, що війна невідворотна. Ваня повільно зняв зі стіни татову рушницю і побіг на вулицю. Зранку гуділи літаки...

Пауза. Затемнення. Тиша.

СЦЕНА 7

З цвинтарним скрипом дівчинка підводиться. У дзвінкій помільній тиші сідає на підлогу. Навколо очей яскраві червоні кола. Волосся скуйовджене. Зі скрипом-кректінням підводиться. Важко дихає. Безглуздо оглядає безладдя навкруг. Сідає на диван. Телевізор мовчить, але білі відблиски видно. Зі скреготом відчиняються вхідні двері. З'являється рука, потім плече, потім весь 13—14 літній хлопчик — у блакитній піжамі, з такими ж колами навколо очей і скуйовдженою зачіскою. Як зомбі проходить через усю сцену, сідає поруч з дівчинкою. Та не реагує, дивиться вдалину. Пауза.

СУСІДСЬКИЙ ХЛОПЧИК (затягує скрипучим голосом по складах): У Ві-ті бу-ла ба-ла-ла-й-ка...

ЛЕНА (безглуздо): Ба-ла-ла-й-ка...

ПРИМАРА (грайливо): Ба-ла-ла-й-ка...

СУСІДСЬКИЙ ХЛОПЧИК (важко зітхає): У Віті була балалайка — стара, облізла, чернігівська. От і думає він: «Пофарбую-но я балалайку зелененькою фарбою і сестрі на 8 Березня подарую» (*хлопчик стає жвавішим і входить в образ*). Узяв пензля, узяв фарбу — смердючу-смердючу — і давай фарбувати. Пофарбував і на шафу заховав — щоб ніхто не здогадався. А ось і сестра з інституту прийшла. З медичного, між іншим. Прийшла, стала посередині кімнати і питає: «Вітю, а що це в нас так смердить?». А Вітя відповідає: «Це наша бабуся знову ацетон нюхала. Приторчала, мабуть, і ацетон на килимок вилила». «Не бреш мені, Вітю, — говорить сестра, — я сама ацетон з семи років нюхаю і запах його з тисячі розрізну. Ні, Вітю, це чимось іншим тхне». «Так це ж бабуся наша тепер і тхне, — каже Вітя. — Понюхала і вмерла, напевно». Кинулася сестра до бабусі, а перед нею ліс виріс, перетворилася вона на змію і через ліс переповзла; а отут перед нею ріка — перетворилася на качку і річку перепливла. Глип — а бабуся по кімнаті бігає, крилами махає, отот від лінолеуму відірветься. «Брешеш, не втечеш», — говорить сестра. І бабуся «Моментом» до підлоги приклеїла, понюхала клею — і назад до брата, через річку, через ліс. «Що ж ти, падла, брешеш, — гукє, — я через тебе в лісі панчохи нові порвала, і туш у воді вся потекла». А Вітя відповідає: «Йоптєль, то й що з того, дурепо, я тебе і такою любити буду». А бабуся з іншої кімнати приповзла — зі шматком лінолеуму — і говорить: «Це, онучки, я вас зараз любити буду. Мені так добре ще ніколи не було. Любіть мене, любіть!»

І отут все невідомо чим могло скінчитися, а тільки мама з роботи прийшла, бачить — Вітя з бабусяю і сестрою голі на шафі цілуються, скло все запітніло, й ацетоном смердить. «Знову, мерзотники, клею нанюхалися», — кричить мама. І теж на шафу лізе. І тут Вітя розуміє — кращого моменту не знайти. І говорить: «Любі мої жєнщини, вітаю вас з Восьмим березня». І балалайку дістає. А як побачили всі, що балалайка зелєна, так всіх і обламало. Прийшов тато з роботи, а вдома, як завжди, — НУДОТА. (*До кінця історії хлопчик знову «згасає» і також мляво сідає на диван.*)

Лєна раптом виходить із заціпеніння, оглядається, бачить нерухомого хлопчика з перекошеною мармизою, намацує слухавку, згадує про Катю.

ЛЕНА: Альо!...Кать?!.. (*Вигсмикує слухавку, гивиться на неї, повторює механічно.*) На Землі... На Землі...

Гидливо відкидає слухавку вбік, встає. З-за дивану з'являється Примара з величезним плюшевим молотком. Картинно замахується і б'є дівчинку по голові. Та знову падає на диван і після паузи починає розповідати.

ЛЕНА: Жила-була дуже чесна, дуже добра, дуже справедлива дівчинка. Йшла вона двором і бачить — мотузка для білизни висить. Вона й думає: «Мотузка втомилася, мабуть, розтягнутою висіти... А я ж, тіпа, жаліслива страшно... Так що, може, відв'язати її? Нєхай відпочине. А я її потім на місце прив'язу... Ой, ні! Потім не прив'язу. Я ж така вразлива... Ох... Що ж робити? Запарилася зовсім... Добре. Відв'язу... Ага, а вона як заплутається, так я її потім і не роз-

плутаю... По мармизі ще одержу... Ех! Шкода мотузочку... Ну, добре. Хай так (йой, я така авантюристка!)» І відв'язала. А мотузка тут — бац! І заплуталася моментально. Дівчинка як побачила це, так аж побіліла від гніву. Думає: «Це я, б...дь, що?... Це... Це... я її... а вона мене... вона мене... наї...ла?!!» От так ось подумала, повила на небо, порвала на собі волосся і давай мотузку розплутувати. Узяла кінець і стала його тягти. Втомилася. Стала другий тягти — теж втомилася. Тягла-тягла і сама не помітила, як від когось по мармизі за мотузку одержала. Інша би дівчинка поплакала-поплакала і заспокоїлася. Пішла б паски ліпити. А ця принципова була. Думає: «Ні!... Це... я її, а вона мене... Ні!... Це... (і т. д.)» Тягла-тягла, тягла-тягла, спочило вже, мама переживати почала, а дівчинка все розплутує. Коли розвиднілось, посивіла дівчинка взяла ножиці і тупо обрізала мотузку з обох кінців. Кінці спочатку топтала, потім у калюжі топила, а потім їх ножицями на пил перетворила. Заспокоїлася трошки і від утоми прямо в калюжу спати звалилася...

ГОЛОС ТЕЛЕВЕДУЧОГО: Так, ось так. От за це її всі в дворі і поважали. Сталевий характер. Даремно тільки кінці різала. Мотузка ж петлями плутається. Ну, га-а-разд. А от ще, про птахів...

Сусідський хлопчик і Лена починають плескати в долоні, підстрибують, неначе радіють, хоча обличчя залишаються незворушні. Далі історію вони розповідають втрьох — Голос, Лена, Сусідський хлопчик — перебиваючи один одного.

...У лісі росли дерева, зеленіла трава, жили звірі й птахи, йшов дощ або світило сонце й іноді наставала зима. Птахи співали, кричали, літали, їли, серили на дерева, траву і звірів і рано лягали спати.

Наступила моторошна зима, і звірі з посмішками заснули у своїх норах. У солодких снах їм ввижалося, як мерзнуть птахи.

А птахи і справді мерзли. Сніг засипав усміхнені траву і дерева, день став коротшим, і птахи прокидалися, мерзнули, голодували і знову засинали.

Одного разу затріщали віти і заскрипів сніг. Птахи подумали: «Кришка». Але це був юннат Коля. Він приніс мішок сухарів і довго розвіював їх над лісом. І з усіх сторін злетілися сотні і тисячі мільйонів голодних, знесилених синиць, горобців, сойок, ворон і таких — сірих і з чубчиками. Птахи їли, їли, їли. Починало сутеніти, всі нервували — пора вже спати, але продовжували їсти. Тільки далеко за північ ситі, задоволені, обважнілі й обм'якли птахи аби-як — гикаючи і врізаючись у темряві в гілки, стовбури і схили, — стали розлітатися по гніздах.

Світили зірки, мела заметіль, десь за лісом чортихався обгиджений з голови до ніг Коля. На гілці обнімалися два горобці, які вже нікуди не могли летіти. Крізь завивання хуртовини чулися їхні голоси: «Добре, лядь, жити на світі!»

Лена і Сусідський хлопчик, обійнявшись, сидять на дивані перед шиплячим телевизором. На їхніх обличчях світло відблисків.

Пауза. Затемнення. Тиша.

СЦЕНА 8

Лена і Сусідський хлопчик сидять на дивані, тримаються за руки і синхронно, механічно курять. Дивляться в зал. Виникає Примара.

ПРИМАРА (дуже вкрадливо): Надворі вже насту-

пила весна і тепер наставав вечір. Десь у кутку двірники розпалили дошки, і дим стелився по клумбах.

Лунає музика — або повна ілюстрація подій — ритмічний стукіт молотків, доміно, скрипка як лейтмотив; або повільна джазова тема на кшталт «Summer Time» Луї Армстронґа.

ПРИМАРА: ...Хтось стукав на балконі молотком, на лавці мужики грали в доміно. З вікна пиляє скрипка... (Лена і Сусігський хлопчик встають з дивана. Тримаяться за руки.) Сходинок за сходиною, метр за метром... (Ходою ідейних жовтенят прямують до вікна і проходять крізь нього.) Четверо підлітків лізли на будівельний кран. Усе вище і вище — меншає двір, усе тихіше звуки, все сильніший вітер, усе жахливіше, все слабкіше м'язи, і руки все сильніше впиваються в іржаві трубки сходинок. Обертом голова, але один за одним вилазять на верхній майданчик. Знизу лише паралізована тітка Маня бачить зі своєї споконвічної лавки перед під'їздом чотири крапки в небі, яке сутеніє. Мукає. Всі дивуються.

«Я ж говорив...» — каже здавленим голосом Вова. Йому ніхто не відповів. Катя, Лена і ще один прибудний хлопчик тихо плакали від страху.

Це кінець історії. Стемніло. Ніхто не зліз. Ніхто не впав. Це кінець...

Примара проводжає підлітків поглядом і задоволений сідає на диван. Її руки стають людяними, пропадає навмисний фарсовий і геройський пафос. Закурює. Голосно звучить рулада на трубі з «Summer Time».

Пауза. Затемнення. Тиша.

СЦЕНА 9 (Епілог)

Сичить телевізор. Примара втомлено оглядає кімнату. Розставляє меблі, наводить порядок. Стару записку мне і ховає. Пише нову, проговорюючи вголос: «Привіт, мамулю. Дякую за пиріг. Вчора була у Свети. Готувалися до іспиту. Пішла рано. Цілую. Л».

Примара підходить до шиплячого телевізора, щоб виключити його, але там зненацька прориваються звуки футбольного матчу — коментатори, болільники. Примара зацікавлено завмирає... потім сідає на диван. Дивиться. За спиною з'являється Друга Примара з плюшевим молотком, рухається з тією ж гротескною пластикою, як раніше Примара-1. Б'є першу по голові. «Summer Time». Радісно танцює. Чується мукання. З-за дивану встає пом'ятий похмільний Льоха. Він погано метикує, але, бачачи танцюючого гада, б'є його чашкою по голові. Той падає замертво.

ЛЬОХА: Що за гидота? Миколайович, ти де? Ох, занесло!...

Озирається, похитуючись, виходить через двері.

Завіса

Грудень 2005 — лютий 2006

ЗМІСТ

<i>Неллі Корнієнко</i> ПЕРЕДНЄ СЛОВО.....	3
ТЕОРІЯ.....	5
<i>Олена Бондарева</i> «АНТИДРАМА» І «АНТИТЕАТР»: ЖАНРОВО- ЕСТЕТИЧНІ КОДИ, КОНЦЕПТУАЛІСТСЬКІ ТА ПОСТКОНЦЕПТУАЛІСТСЬКІ ЖАНРОЛОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ.....	8
<i>Валерій Панасюк</i> «НОВА АРХАЙКА» У ТВОРЧОСТІ ІРИНИ ЗАТУЛОВСЬКОЇ.....	31
<i>Олена Мартинюк</i> НАРЦИСОВІ ДЗЕРКАЛА: МОЛОДЕ УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО.....	41
<i>Валерій Панасюк</i> РАДЯНСЬКИЙ МУЗЕЙ У ДЗЕРКАЛІ МИСТЕЦТВ.....	54
<i>Ярослав Присяжнюк</i> ВІЗУАЛІЗАЦІЯ РАЮ ТА ПЕКЛА СЬОГОДНІ.....	74
<i>Григорій Максименко</i> ТРЕНІНГОВІ ЕКСПЕРИМЕНТИ НАД ПСИХОФІЗИЧНИМ АПАРАТОМ І ВІЗУАЛЬНІ ЕФЕКТИ.....	83

<i>Катерина Липа</i> «350 РОКІВ ПО ТОМУ»: ПОГЛЯД КРІЗЬ СТОЛІТТЯ.....	107
<i>Світлана Фесенко</i> ЛАБІРИНТИ ПРЕКРАСНОГО.....	114
<i>Ольга Островерх</i> ОЦИФРОВАНІЙ ШЕКСПІР.....	120
<i>Ольга Островерх</i> НОВІ НІМЕЦЬКІ КАЗКИ.....	123
<i>Вікторія Селіванова</i> ПОРУШЕННЯ СПОКОЮ.....	126
МАЙСТЕР-КЛАС.....	133
<i>Анна Шабєко</i> РЕАЛЬНІСТЬ САДУ.....	136
АНТРОПОЛОГІЯ ТВОРЧОСТІ.....	137
<i>Мар'яна Прут</i> КОЛІР ТІНІ.....	150
<i>Тиберій Сільваші</i> МАЙСТЕР-КЛАС (фрагменти).....	152
КРУГЛИЙ СТІЛ «НОВІТНЄ ВІЗУАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО: ПОШУКИ, МОВА, ІЛЮЗІЇ».....	154

HE actuality art.....	203
ВІЛЬНА ЗОНА.....	219
<i>Андрій Уляненко</i> АВТОБІОГРАФІЯ.....	222
<i>Андрій Уляненко</i> NIGHTMARES ON TV.....	225

Випусковий редактор

Вікторія Селіванова, науковий співробітник НЦТМ
імені Леся Курбаса

Редактори-упорядники

Віктор Собіянський, вчений секретар НЦТМ ім. Леся Курбаса

Коректор

Таїсія Тацій

Макет і верстка

Костянтин Стрілець

В оформленні використана робота С. Маслобойщикова

Курбасівські читання: наук. вісник / Нац. центр театр. мистец.
ім. Леся Курбаса; редкол.: Н. Корнієнко (голова) [та ін.]. — К.:
[НЦТМ ім. Леся Курбаса], 2006. — 310 с.

№ 3. ч. 1: Актуальне мистецтво: інтертекстуальні зв'язки:
(новітнє візуал. мистец.) / ред.-упоряд. В. Собіянський. — 2008. —
274 с. — ISSN 1997-8642

Віддруковано у Національному центрі театрального мистецтва
імені Леся Курбаса. Ум. друк. арк. 9. Наклад 300 прим.

